

REVISTA PEDAGOGICĂ

Nu este naștere fără
virtute; dar nici vir-
tute fără lumină. Deci
lumină înainte de toate.

Națiunea ce mai mare
este aceea care are cele
mai multe școli.
Școala este arma viito-
rului.

Familia și școala trebuie
să lucreze împreună la o-
ducția copiilor.
Scopul principal al edu-
cației este formarea carac-
terelor energice și morale.
Educația și ajunge scopul
prin ajutorul instruc-
țiunii.

Doă înștiințări importante

I. Se știe că cine nu-și plătește datoria pentru lucrurile cumpărate, nu este onest. În numărul de față urmăim a publicarea citor-va nume de ale persoanelor necorecte și această publicare se va con-
tinua în numerile viitoare. După terminarea acestei *inferări* treptate, se vor publica liste alfabetic
cari se vor trimite pe la autorități și pe la toate jurnalele.

II. Peste trei luni revista *„Lumina pentru toți”* împlinește zece ani de la apariția sa; de acea
acu această ocazie vom publica un număr festival, cu portretele principalilor noștri colaboratori și cu
un fac simile de la fiecare. Pretul acestui volum va fi de 4 lei, iar pentru abonatii în curent cu plata
abonamentului numai 2 lei.

ENIŢ BĂLTEANU

162 Calea Moșilor, București

FORMAREA INVATAȚATORILOR URBANI ȘI RURALI IN ANGLIA

Pîn'acum cîtî-va ani, instrucția primară, în Marea Britanie, era cu totul înapoiată. Lipsea un sistem școlar bine organizat : totul era lăsat la discreția întreprinderilor particulare nesupravegheate de nimeni. Cunoștințele erau predate foarte insuficient, în așa numitele școli de joc, după lîngă biserici. Nimeni nu era obligat să-și trimită copiii la școală ; liber fiind fie-care, după cum e și astăzi, să înființeze ori-ce școli noi și să predea în ele ori-ce învățături ar voi.

D'abia în ultimii timpî, Statul s'a ocupat de starea școalelor elementare (1) și de atunci instrucția primară a făcut un progres însemnat. Țara fu împărțită în districte școlare, în cari trebuie să se înființeze școalele necesare. Administrația lor se face de așa numita *comisie școlară (school boards)*, echivalentă cu consiliile școlare, după continent, aleasă de contribuabilii localității, cari fără deosebire de sex au dreptul de a alege și de a fi ales.

Pentru acoperirea cheltuelilor, s'a introdus, în fiecare localitate, o contribuțiune școlară ; pe lîngă aceasta acordă și Statul subvențiuni după raportul inspectorilor școlari, după rezultatul examenelor și după starea generală a școalei. Învățămînt gratuit nu există în Anglia. Pentru copiii foarte săraci plata școalei se face de *school boards* care are și dreptul de a stabili mărimea

1. În 1833, pentru prima oară, guvernul englez acordă școalelor publice o subvenție anuală de 20000 lire sterline ; în 1840—50 le acordă cite 150,000 și în 1860 le spori la 746,000. Tot în același an guvernul dade pentru construirea și întreținerea de școli 288,000 lire sterline, etc.

impozitului școlar, după cum are și dreptul de a propune legi complimentare (byelaws) pentru circumscripția lor.

În cele mai multe orașe mari s'aũ introdus de curând «*compulsory system*», adică obligațiunea de a merge la școală.

De cînd Statul a început să se ocupe și mai mult de starea școlilor elementare, interesul pentru cultura poporului devine mai general, plata profesorilor este mărită și regulată și poziția socială a acestora începe a se înălța în ochii publicului.

Pentru formarea învățătorilor primari sînt niște seminare (1) (*training colleges*) legate cu școlii de exerciții sub vegherea unor inspectorii numiți de Stat; asemenea mai sînt niște *internate*, ca în Franța, a căror administrație e lăsată comunităților religioase, cărora însă Statul le acordă subvenții mari. Cursurile seminarelor pedagogice durează doi ani. Se admit tineri de 18 ani, cari aũ lucrat la școlii primare publice ca «*pupil teachers*». Cine vrea să se dedea profesiei de învățător de școlii publice, începe într'o vîrstă foarte tînă, încercări practice pentru viitoarea sa carieră; începe de obicei, de la 16 ani sau de la 14 și foarte adesea orî chiar de la 13 ani. La împlinirea vîrstei necesare un aspirant de învățător poate fi numit la o școală ca «*candidate on probation*» (candidat de încercare).

Cine aspiră la postul de *candidat de încercare*, trebuie să se prezente inspectorului școlar respectiv cu ocazia tinerii examenelor anuale, recomandat de dirigințele școlii, în ce privește predispoziția lui. Se cere ca candidatul,—la examenul tînt de inspector asupra însușirii cunoștințelor hotărîte de legile școlare să prezente un certificat că e bun pentru profesia de în-

1). Școlii normale.

învățător și să probeze că el și familia lui se bucură de un nume bun.

Correspunde candidatul condițiilor puse? atunci se întrebuintează la o școală ca *Candidate on Probation*.

Timpul de încercare e de un an și în intervalul acesta trebuie să se constate dacă candidatul în adevăr posedă tactica necesară învățătorului. În caz contrariu, nu există nici o greutate la această etate tânără a elevului de a-și schimba cariera. *Candidate on Probation* trebuie să ajute la predarea învățămîntului; de aceea, după lege, este socotit în personalul didactic al școlii unde este numit. Pentru ilustrarea însemnătății *anului de încercare*, iată ce scrie un învățător de curînd numit *Rector* al unei școli tehnice și care chiar la etatea de 13 ani începuse a da lecțiuni.

«Cînd îmi-aduc aminte cît de naiv, crud, eram și cît de puțină cunoștință de oameni posedam, cînd mi-am ținut prima mea lecție, simt un fel de dispreț către un sistem care pune pe un copil să învețe pe alții oopii, numai cu cîțiva ani mai tineri. Însă pentru dezvoltarea mea proprie sistemul acesta era foarte bun. Învățînd pe alții învățam eu însumi. Învățătorul care mă supraveghia și mă instruia, era om, iar nu mașină. Era un adevărat educător care știa să se conducă cu un băețandru. Dînsul lua parte la speranțele și bucuriile mele și la necazurile și grijile mele.

Influența ce exercita asupra-mi a contribuit foarte mult a hotărî vocațiunea mea de învățător».

Dacă *Candidate on Probation* a terminat anul de încercare se supune unui examen, dacă vrea să-și continue cariera de învățător ca «*Pupil teacher*» (Elev Învățător). La acest examen se pot anunța și acei cari n'au făcut nici un an de probă împlinind vîrsta de 13 ani. Examenul se depune înaintea unui inspector al Statului, a cărui însărcinare e să se convingă nu nu-

mai de cunoștințele și capacitatea candidatului; dar mai mult de purtarea, silința, ascultarea și punctualitatea lui, despre ideia lui de datorie și despre starea sănătății lui.

Dacă candidatul a reușit la examen, atunci între dînsul și numita autoritate școlară *se încheie un contract înscris*. Acest contract trebuie să fie făcut după un formular al *Departamentului Instrucțiunii*. Cele mai importante dispoziții din acest formular sînt: Candidatul este primit la școală ca *elev-învățător* pe un număr de ani și este obligat să țină curs numai 25 ore pe săptămîină; dar mai este obligat să ia și el lecțiuni, cel puțin, 5 ore pe săptămîină, de la un profesor anume pentru aceste cursuri, și apoi instruit în practica pedagogică.

Pentru munca sa candidatul are să primească o plată convenită de mai înainte.

Ambii contractați au dreptul la rezilierea contractului, sau printr'o anunțare cu 6 luni înainte, sau prin plata unei amenzi de 3—6 lire sterline. Dacă *învățătorul-elev* cade într'o greșală gravă poate fi concediat de autoritatea școlară, fără să se bucure de drepturile arătate aci.

Timpul convenit de învățătură se poate termina, numai dacă *învățătorul-elev* a împlinit 18 ani.

Acest timp durează de regulă 4 ani, dar poate fi stabilit și la 2 sau 3 ani, însă numai cu condiția că timpul prescurtat de învățătură să fie înlocuit printr'un examen corespunzător.

La Londra se pune mai multă valoare a angaja tineri și fete ca *învățători-elevi*, cari au depus un examen preparator de admitere pentru Universitatea din Oxford sau Cambridge. În general să se angajeze *învățători-elevi* bărbați la școli cari au diriginți bărbătești; și

fete ca *învățătorii-elevi* la școlii cărî aũ directoare femeî (1). Dacă s'ar întimpla ca un *învățător-elev* de sexul feminin să fie angajat la o școală care are bărbat director și dacă este instruită de acesta într'un alt timp de cît cel obișnuit, atunci, după lege, la aceste lecțiuni, trebuie să fie prezentă o dămă cu bune moravuri.

Instrucțiã învătătorilor—elevi depinde de localitatea unde învătătorul—elev este angajat. În școlii de la țară și din orașe mici, dînsul este silit să studieze mai mult singur. În vătătorii fiind insuficienți la aceste școlii, dirigintele poate sacrifica foarte puțin timp pentru învătătorul—elev.

Timpul în care se predă lecțiuni învătătorului—elev de diriginte se scurtează cu cît învătătorul—elev este mai de mult angajat.

În anul al 3-lea și mai cu seamă în al 4-lea, dese ori el însuși trebuie să predea cursuri într'una din clasele inferioare și pe lângă aceasta să se prepare pentru examenul ce are să depună de sfîrșitul anului.

În orașele mai mari condițiile sînt mai avantajoase ; căci aci învătătorii—elevi din mai multe școlii sînt adunați într'o școală numită «*Pupil-teachers school*» și instruiți de diferiți specialiști în obiectele obișnuite și 'n tot ce se află în raport cu școala. (2).

Cînd învătătorii—elevi n'aũ asemenea cursuri, trebuie să fie ocupați la școala la care sînt atașați, cei mai tineri numai ca auditori să observe cum se face lucrarea ; din cînd în cînd să ție cîte-un curs despre un obiect mai ușor și aceasta tot-d'auna sub supra-

1) În Londra leașa săptămînală a unui învătător-elev se urcă în anul I-iũ de serviciu la 3 fl., în cel de al 4-lea an la circa 10 fl. pentru învătătorii-elevi bărbătești și 6 fl. pentru cele femecești.

2) Simbata poate fi întrebunțată numai pentru numitul învătător-mînt, de oare-ce în această zi ori-ce altă lucrare școlară este suprimată.

vegherea dirigintelui său sub a unui învățător de clasă ; învățătorii—elevi mai în vîrstă trebuie să predea lecții în școalele inferioare (Infants schools). În privința teoriei și practicei sînt instruiți de diriginte.

La finitul fie-cărui an școlar învățătorul elev depune un examen înaintea unui inspector școlar al Statului. Acest examen este egal pentru toată monarhia și cuprinde judecata exactă a celui din urmă certificat dobindit, precum și un examen în obiectele comune, și în *metodică* și *practica de învățămînt*.

Dacă un învățător—elev de 2 ori de a rîndul nu depune cu succes acest examen, trebuie să părăsească cariera de învățător.

Pentru a împiedica o părere nedreaptă a examinătorilor, concursul examenului (de oare ce examenul se face mai cu seamă înscris), este cu amăruntul examinat din nou de departamentul instrucției, înainte ca direcția școalei la care învățătorul-elev este angajat să fi pus în cunoștință de nesatisfăcătorul rezultat al examenului.

Ținta studiilor învățătorilor-elevi este să depună examenul de *bursier al Statului* (Queen's Scholarship Examination). Depunerea acestui examen este condiția indispensabilă, pentru ca elevul să poată fi primit în *Seminar*. Elevii seminariști sunt *bursieri ai statului*. Însă admiterea la aceste examene este liberă și pentru acei cari n'au făcut cursul de învățător-elev.

Spre inițierea acelor cari se prepară pentru examenul de bursieri ai statului, apar anual mulțime de călăuze ale studiilor, parte în broșuri parte tratate în jurnalele pedagogice.

Din aceste broșuri cităm una care apare în formă de carte, sub numele de »*Guide to the Scholarship Examination*» și care cuprinde aproape 250 pagini, avînd pretențiunea de a oferi învățătorilor-elevi o metoadă com-

pletă spre a studia singurî actualul sistem de examen. În această carte sînt cuprinse: condiții de admitere, regulamente, numărul învățătorilor etc., al seminarelor, cuprinsul examenului la fie-care obiect în parte; asemenea se găsesc rezolvate diferitele cestiuni cari au fost puse la examene în timpul celor din urmă 10 ani.

Rezultatul analizei este alcătuit din grupe, așa că studenții pot judeca ce le cer examinătorii și după această alcătuire dinșii să-și poată întocmi studiile lor. *Căluzele studiilor* dau chiar și explicații exacte de ce trebuie să se ia în considerație la examen pentru a câștiga timp, și cea-ce nu trebuie să se pierdă din vedere ca să nu se comită erori la examen. Ele conțin și mai multe consilii practice în conducerea studiilor. De ex:

Studiază la timp anumit și nu în societate! Nu șede la o masă joasă! Învață și întipărește-ți în minte, stînd sau mergînd citește în fond și cu atenție! Repetă lucrarea din timpul săptămînei la sfîrșitul săptămînei! Nu lăsa nimic din cea ce ți-ai propus a studia într'o săptămîină! Odihnește-te înainte de a începe cu altă lucrare! Nu dormi de cît 7—8 ore! Evită distracția și gîndirea! Nu lucra cînd creierul este prea oboșit! Umblă cît poți de mult! Du o viață regulată și simplă! Permite-ți după masă, cel puțin odihna de o jumătate oră!

Revista școlară «*The Teachers Aid*» cuprinde o rubrică despre începerea studiilor numite, arătînd ce să se învețe, din săptămîină în săptămîină; dînd și răspunsuri la unele cestiuni alese pentru examen, cu exemple de exerciții din Geometrie și algebră.

Examenul de *bursier al statului este foarte însemnat* și de la el atîrnă mult viitorul candidatului de examinat.

Cine studiază simte încă necesitatea ca lucrările sale

făcute după acest plan, să fie judecate și criticate. Pentru acest scop s'aŭ înființat *cursuri prin corespondență* (1).

Conducătorii acestor cursuri sunt profesorii parte cu parte fără cultură academică. Pentru o mică plată poate orî-cine deveni elev al acestui curs. Prima lecție pentru un astfel de participant, este să răspundă unor întrebări timise. Aceste întrebări aŭ de scop de a afla starea intelectuală a elevilor, după care apoi li se comunică explicațiile asupra lucrărilor potrivit cu gradul lor de dezvoltare. Elevul trimite cu poșta lucrările sale scrise conducătorilor acastor cursuri. Aceștia corect lucrările și le înapoiază elevilor cu consiliile și rezolvările necesare. Cu acest mod școlarii își înșușese posibilitatea de a-și dezvolta cunoștințele și părerile lor. Aceasta este într'adevăr de mare importanță, de oare-ce examenele de finele anului sînt scriptice.

Examenul de *bursier al Statului* se ține în Anglia cît și în Scoția în aceiași zi (întîia Mercure după doă Iulie este I-a zi de examen), pe la seminarele pedagogice și pe la institutele hotărîte de departamentul instrucțiunii, sub președința unui inspector al statului. La acest examen se admit și candidații cari n'aŭ fost *învățători-elevi*.

Toate cestiunile examenului atît la obiectele obligatoare cît și la limbile streine și muzică se dau de departamentul instrucției în plicuri, deschise de comisiunea examinătoare la timpul hotărît și împărțite participanților la examen. Candidații trebuie să răspundă la cestiuni înscris (esceptînd lucrul manual și muzica). Fie-care candidat primește pentru fie-care obiect un caet special spre a răspunde într'însul la întrebările puse. Pe prima pagină a copertei sînt tipărite diferite întrebări ; precum :

1). Acest sistem, de a preda și primi învățatura prin corespondență, este foarte răspîndit în Anglia. Prin mijlocul acesta cineva se poate prepara și pentru examenul universitar.

numele candidatului, vârsta, cunoștințele anterioare, planurile pentru viitor, etc., apoi prescripțiunii asupra formei exterioare a răspunsurilor la cestiunile de examen, precum și regulile examenului, împreună cu descrierea pedepselor ocazionate prin neîndeplinirea prescripțiilor. Candidatul înainte de a începe cu rezolvarea cestiunilor examenului, trebuie să repunză la întrebările tipărite. O neîndeplinire a prescripțiilor în vigoare, va fi considerată ca un semn de lipsă de inteligență și aduce după sine pierderea certificatului. Acei cari lucrează în contra prescripțiilor examenului, prin introducerea nepermisă de cărți și notițe, prin ajutorul cărora ar putea răspunde la întrebările puse ori prin cestionarea unui camarad său prin răspunderea la întrebarea pusă de un camarad, sînt excluși de la examen și pe timp de 3 ani nu pot funcționa nici într'un post la vre-o școală care se bucură de subvențiunii din partea statului.

Condițiunile impuse la examenul de bursier al statului sînt mai multe de cît în alte părți. Ca exemple se pot cita următoarele teme, date în anul 1891 :

Matematica

a) Cum vei explica D-ta într'un mod înțeles pentru copii, că 27 picioare cubice formează un *Yard-cubic* ? (Un *Jard* are 3 picioare) b) Doă Vapoare pleacă din același loc, în același timp și au între dînsele un interval de 1260 *Mile*. Primul vapor percurge într'o oră o distanță de 11 $\frac{1}{4}$ *Mile*

Cît de mare va fi iuteala celui d'al doilea vapor ?

c) Arătați, cum dv. ca începător veți să explica unei clase, că cel mai mic multiplu comun al numerelor 12, 28, 42=84 ?

d). A. poate lucra dintr'o lucrare oare care într'o oră $\frac{1}{3}$ din acea lucrare ; B. poate face în $\frac{1}{2}$ oră $\frac{2}{5}$ a res-

tului lucrării; C. poate face toată lucrarea în două ore. Cît timp vor trebui lui A. B. C. ca să termine împreună acea lucrare?

e) Demonstrați că laturile și unghiurile opuse ale unui paralelogram sînt egale și că diagonala îl taie în 2 părți egale.

f) Rezolvați următoarea ecuațiune :

$$\frac{9}{x+1} - \frac{3(x-1)}{x-2} + \frac{3x}{x+2} = 0$$

Geografia

De ce Gangele se mărește din *Maî* pînă în *Septembrie* ?

De ce Ronul se varsă în lacul Leman ca un fluviu turbure și repede, și-l părăsește limpede și strevăzător ?

Cum se formează pămîntul la delte ?

De ce deltele se formează de obicei la fluviul din marea Mediterană și de ce lipsesc la fluviile mari ale Americii de Sud ?

Arătați-ne cît se poate de exact pozițiunile orașelor : Atena, Bombay, Buenos-Ayres, Cardiff, Liverpool, New-York, Paris, Rangoon, Roma, și Veneția ?

Probați-ne influența pozițiunii geografice a acestor orașe asupra istoriei, industriei, etc.

Arătați-ne cîte-va lucrări mari de inginerie prin cari distanțele între susnumitele orașe și alte localități s'au micșorat.

Dați-ne o descripție scurtă a climei și a produselor naturale din colonia capu, Rusia Europeană și Canada.

Istoria

Probați printr'o tabelă genealogică, cum că regina Victoria se trage din Iacob I.

De la următoarele persoane să dați biografia lor și prin ce s'au ilustrat : Chaucer, *Thomas Fairfax*, He-

reward, John Loche, Charles Napier, Isaac Newton, Palmerston, Pope, Ioshua Reynolds.

Numiți evenimentele cele mai însemnate din timpul domniei lui Carol al II-lea și descrieți caracterul acestuia rege...

Limba Maternă

Scrie-ți o scurtă compoziție asupra următoarelor materii; a) Viscolul din Martie 1891, b) un pom fructifer, c) recensământul populației.

Ce se înțelege prin gradul de comparațiune la adjectivitate? Când se întrebuițează *comparativul*, când *superlativul*? cari adjectivitate nu au grade de comparație? În ce privință se aseamănă un pronume relativ cu o conjuncție? Și cum deosebești unul de altul?

Arătați, ce știți despre scriitorii: Bacon, Iohnon, Pope și scrierile lor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Limbi streine

Examenul cuprinde, *Latina, Germana sau Franceza.*

Examenul constă în traduceri din aceste limbi în limba maternă și vice-versa.

Muzica

Nomenclatura *notelor, pauzelor și măsurilor, scale, tonuri, intervale, măsură de tact, expresiuni tehnice pentru indicarea timpului, etc.*

Pedagogie și Metodică

Ce reguli trebuie observate la dictando? Ce mijloace se pot întrebuița spre a face mai interesantă școlărea pe din afară?

Dacă am vrea să facem pe un copil să înțeleagă cuvântul *fluviu*, e mai bine să vorbim de un fluviu ce copilul cunoaște, și la văzut, sau să începem cu o definiție și

descriere generală? Arătați motivul părerii d-v. Cum precedați mai bine pentru studierea unui cîntec nou?

Invățarea Menagiului

Pentru o fată de 14 ani, care se angajează ca fată de copii, este oare nevoie a i se face un costum potrivit? Ce costum trebuie să i se facă? Din ce materie? Spuneți-cheltuelile.

Arătați motivele cari sunt pro și contra unei întrebuirii a mașinei de cusut în menagiū.

Cum trebuie să se procedeze la gătitul și păstrarea cărnii, pentru ca să-și păstreze părțile ei nutritive mai bine? Arătați procedarea și motivele pentru ce procedați ast-fel.

Imediat ce a trecut timpul hotărit pentru un obiect, lucrările scriptice ale candidatului sunt adunate. Dacă examenul s'a terminat, atunci toate lucrările scriptice sînt înaintate departamentului instrucțiunii, care le imparte pentru examinare la inspectorii. Fie-cărui lucrări se alătură o clasificare în țifre, după o scară, care pentru diferitele obiecte în parte are deosebite grade de note: Matematica 100, gramatica (limba) 80, muzica 40, etc. La suma clasificării se mai adaugă și notele ce candidatul a avut la un examen anterior la următoarele obiecte: Metodica, desemnul, practica de învățămînt, agricultura, fizica, științele naturale, etc.

Examenul de desemn și șt. naturale se ține în luna Mai, înainte unei comisii a departamentului pentru *artă și științe*. A-și procura un certificat pentru aceste obiecte din urmă nu este obligatoriu, cu toate că este de mare importanță pentru acela care voește să intre într'un seminar.

Candidații cari au căzut de 2 ori de a rîndul la examenul de bursier al statului, nu se mai pot prezenta la un asemenea examen. Suma țifrelor clasificăriei obiectelor examenului este hotărîtoare pentru ordinea clasi-

ficării candidatului în însemnarea oficială a acelor care au reușit la examen. Aceste însemnări care se publică la începutul toamnei, conțin nu numai numele candidaților aprobați ci și numele și adresa tuturor școalelor, unde candidatul a funcționat ca *învățător-elev*, asemenea și numele seminarului în care dorește să intre. Lista are două despărțituri: una pentru candidați bărbătești, alta pentru femeiești. În fiecare din aceste secțiuni, numele candidaților sînt clasificați în trei după merit. Numai aceia pot fi primiți într'un seminar care se află în primele două clase. Candidații clasificați al 3-lea și candidații claselor mai superioare, care nu caută să intre într'un seminar, pot fi angajați ca «*Assistent Teachers*».

Fiind candidatul înscris în primul rînd și dacă s'a găsit de inspector bun pentru a practica învățămîntul, atunci după propria sa cerere poate fi numit conducător al unei școli al cărei număr de copii nu trece peste 60. Dînsul atunci se numește *Provisionally certificatul teacher* (Învățător cu certificate provisorii). Ca *Assistent Teachers* pot fi numiți nu numai candidații arătați mai sus, dar chiar și persoane care au obținut un grad oare-care la una din universitățile Britaniei-Mari și Irlandei. Damele pot obține o atare funcțiune după depunerea unui examen academic preparator sau al unui alt examen echivalent acestuia. În legile școlare ale anului 1891—92 se citează mai mult de 17 examene care dau dreptul la angajarea ca *Assistent teacher*.

Edem.

PRACTICA PEDAGOGICA

LECȚIUNE DE GEOGRAFIE

Cl. III primară

JUDEȚUL IALOMIȚA

PLANUL

- I Prepararea { Repetire : Privirea peste hărțile școlărilor și întrebări despre jud. Ilfov :
Introducere :
Anunțarea materiei :
- II Predarea materiei noi. { Situația ; limitele și configurațiunea ;
mărimea ; uscatul (cîmpii) apa, rîuri,
lacuri) ; clima ; produse ; localitățile
(orașe, porturi, satele principale după
cursul apelor) căi ferate, locuri istorice.
- III. Razumatul. Întrebări asupra punctelor principale.
- IV. Deprinderea : pe harta de la tablă, din părete sau a școlărilor.
- Generalizare : Comparație între județul Ialomița și alte județe.
- V. Aplicare : Citirea din carte ; semnalarea lecțiunii.
- Notă* : Mijloacele intuitive vor fi hărțile, relieful solului, harta făcută de învățător pe tablă, configurația județului de carton.

Expunerea

Repetire. Ce ați învățat lecția trecută la geografie? (...jud. Ilfov). Să vedem hărțile lucrate! (1).

1). Cei care n'au executat harta de două trei ori, rămîn în pauză să o desemneze.

Repetirea se face, cum vedem, de toți școlarii : unul la tablă, altul la hartă, altul spune și ceilalți privesc pe schițele lor : Toți lucrează.

Vorbește-mi despre jud. Ilfov ! După ce și-a luat numele ? Cu ce se mărginește ? Desemnează marginile lui pe tablă ? Eși la hartă și arată ! Ce-i l'alți arătați pe hărțile voastre ! Ce insule sunt pe Dunăre în dreptul jud. Ilfov ? (Ins. Lungă la hotarul cu Vlașca ; Ostrovul-frumos, insula mare în dreptul bălții Greaca, etc...). Ce formă are jud. Ilfov ? (...un pararelogram). Ce mărime are ? (...4030 km. p.). Desemnează riurile care udă acest județ ! Arată-le pe hartă, tu ; spune-mi-le ! Prin ce oraș trece râul Dîmbovița ? Ce râuri mai curg între Argeș și Dîmbovița ? (Sabarul și Ciorogîrla)... etc. Ce bălți sunt în jud. Ilfov ? Ce climă are el ? Ce produce ? Ce populație are ? Care e capitala lui ? Ce orașe mai cunoști în acest județ ? (...Oltenița). Câți locuitori are ? (...5100) Sate mai însemnate ? Ce drumuri de fer cunoști ? Ce mînăstiri ? Locuri istorice ?...

NB. Învățătorul nu este ținut să întrebe mereu ; ci numai cînd școlarii ar voi să treacă peste ordinea cunoștințelor sași ar scăpa ceva din vedere. Cu cît aceștia sunt mai înaintați, cu atît sunt lași să vorbească fără multe întrebări.

Introducere. Cu ce se mărginește jud. Ilfov la Est ? (...Cu județul Ialomița).

Anunțarea materiei. Fiți atenți, astăzi învățăm despre județul Ialomița.

Predarea. După ce și-a luat numele J. Ilfov ? (...după pîrlul Ilfovăț Jud. Ialomița își ia numele după râul Ialomița, care îl udă. După ce-și ia numele ? Care este limita lui Spre Apus ? (... Jud. Ilfov) Prin ce baltă trece această limită în partea de jos ? Care e limita Jud. Ialomița spre M-Z ? Care este spre Est ? Care va fi dar maginea jud. la Sud și Est ? (Dunărea, care îl desparte de Bulgaria și jud. Constanța). Dunărea în dreptul Jud. Ialomița se desparte în două brațe. Brațul din stînga se numește *Borcea*. Cu ce se mărginește jud. Ialomița la Nord ? (... Prahova, Buzeu, Brăila).

Notez că pe cînd învățătorul întrebă pe școlari care privesc la harta din părete, dînsul desemnează pe tablă conturul. In același timp școlarii lucrează odată cu dînsul.

Scurtă recapitulație și corijerea conturului în fața tuturilor.

Cu ce seamănă figura după tablă? (... cu un triunghiū curvilin). Ce formă are jud. Ial.? Priviți la harta din părete: Care județ vi se pare voă mai mare? (... vor fi părțile cam deosebite).

Țineți minte. Jud. Ialomița este cel mai mare județ din Romînia. Are o suprafață de două ori mai mare decît a jud. Ilfov. Ce-am spus?

In acest Județ nu avem nici un deal. Pămîntul lui e cîmpos și se apleacă pe ne simțite spre Dunăre. Ce-am spus despre pămîntul jud. Ialomița? Ce fluviū am zis că-l udă? (... Dunărea).

Este udat afară de Dunăre și de rîul Ialomița, prin mijlocul său. Acest riu se varsă în partea de MN. Îngă satul Gura-Ialomiței. Afară de rîurile Dunăre și Ialomița se mai află și balta Călărași, la unirea brațului Borcea cu Dunărea. N. Repetă ce-am spus, privind pe harta ta!

Jud. Ialomița fiind un Județ de cîmp, lipsit de păduri și de înălțimi, este supus la bătaia vînturilor din toate părțile. Aproprierea Dunării și a bălților mărește și mai mult suflarea lor. Acolo vara sunt călduri mari și iarna frig mare. Ce-am spus? Cu ce județ se aseamănă ca climă? (... Ilfov).

Știți voi ce produse dau județele de șes? (... cereale, fînețe). La ce servesc fînețele? (să hrănească boul, vaca, bivolul, capra, asinul). Vedeți în județul Ialomița se află cereale, fînețe, vite de muncă și pentru tăiat. Ce se scoate din Dunăre și din bălți? (ei știu de la Jud. Ilfov: pești ca: morunul, nisetrul, cega, somnul, știuca,

șalăul, scrumbia, etc. Pe malul Dunării trăesc multe pasări: cocori, berzele, rața și gtsca sălb., lebăda, pescarul, lișița, etc. In partea de mijloc a județului se află o cîmpie întinsă numită *Bărăganul*. Acolo pasc de cu primăvara pînă toamna mulțimi de vite murii și mici. Diferitele moșii se împart în *suhaturî* potrivite cu numărul vitelor. In timpul verii mor multe vite de boală sau de multă căldură. Pe cîmpie rămîn stîrvurile lor pe care le mîntîncă paserile. Știți care paseri? (... Corbi, ci-rile, vulturii).

Ce am văzut că produc cîmpiile Jud. Ialomița? (... cereale). Ce se află în ape? (pește). Cum se chiamă sem-nul prin care un județ se deosebește de altul? (.. marcă). Țineți minte! Marca Jud. Ialomița este un pește pe un snop de grîu.

Pe ce se pune marca? (pe hrtilile primăriei, prefec-turii etc. Cum se chiamă orașul unde e reședința prefectu-lui? (Capitală). Capitala Jud. Ialomița este *Călărași* (8000 loc.) așezat aproape de canalul Borcea. In ce parte a locului este? In Călărași sînt mai multe școli primare, un gimnaziu, o judecătorie de pace și un tribunal. Are și două cazermi pentru soldați. Repetire.

Cum să numește un oraș mai mic? (orașel, trg tir-guleț).

Lîngă rîul Ialomița sînt tirgulețele *Urziceni* și *Slobo-zia*. Insemnați-le! Pe ce parte a rîului e Urziceni? dar Slobozia? Pe care mal se află amîndoa?

Priviți! In partea de N. a județului se află *Rovine* un loc băltoș. Acolo, acum 500 de ani Mircea cel bă-trîn, domnul Munteniei, stiu așa de bine să încurce pe turci, care veneau în țară să ne robească. Mulți din ei pieriră din pricina pămîntului nămolos în care se afunda-ură. Ce loc istoric v'am spus? Insemnați-l și voi! (X).

Pe ce fel de căi merg oamenii mai repede? (...ferate). In cotro pornește drumul de fer de la Buc. în Jud. Ia-

Iomita? Țineți minte! Drumul de fier pleacă spre răsărit și merge înainte până la Fetești, unde se face un pod peste Dunăre. Insemnați! Un alt drum de fier pleacă de la Călăreși la Slobozia! Scrieți și voi!

Rezumat. Despre ce județ am învățat? Spune-ți marginile! Ce mărime are? Ce populație? De ce ruri e udat Jud. Ialomița? Ce climă are? Ce producțiuni, care e marca județului? Capitala și orașelele? Locuri istorice? Ce drumuri de fier sunt?

Deprindere. Ești la hartă! Scoateți-vă cărțile și priviți pe hartă. Spune ce-am învățat!

Generalizare. Despre ce Jud. ați mai învățat? Care e capitala Jud. Ilfov? Pe unde veți trece cu trenul de la București la Călărași? De câte ori e mai mare București de cât Călărași? Ce orașe se mai află pe marginea Dunării? etc.

Aplecare. Citește din carte despre jud. Ialomița pag..... Veți citi-o acasă de trei ori și veți avea harta de două ori! Ce v'am dat pentru lecția viitoare la geografie?

Grig. Teodossiu.

CARACTERISAREA ELEVULUI C. P. (DIN CL. III PRIMARĂ)

CAPITOLUL II (1)

Voți studia: I Mediul de trai al copilului și II copilul însuși.

I. *Familia.* Elevul meu e fiul d-nei și d-lui A. Căpșuneanu. Mediul în care trăește copilul Căpșuneanu este favorabil educațiunii sale.

În adevăr, pot zice că prea puțini copii au fericirea de a se bucura de o atențiune nu mai mare, dar cel mult egală cu cea ce d-na și d-l Căpșuneanu dau creșterii copilului lor.

1). Vezi și No. 7.

Am avut fericirea de a vedea un cerc familiar, ce ar putea servi de model din punct de vedere al moralității și instrucțiunii.

Reviste, jurnale române și străine, cărți necesare și folositoare ce umple biblioteca părintelui său, și care îl ocupă mereu, îl face să poseadă o cultură intelectuală și astfel să servească de model și fiului său.

D. Căpșuneanu pare în vîrstă de vre-o 43 de ani, cu o înfățișare veselă și sănătoasă. E un bărbat cult și un părinte bun care găsește ca necesară ocupațiunea de a se interesa de educațiunea și instrucțiunea copilului său.

Atît d-na cît și d-l Căpșuneanu, pot zice, că, sunt adevărații părinți. Mî-a produs o adîncă impresiune aerul solemn și sever, amestecat tot-odată cu iubirea și dulceața părintească, cu care se presintă ambiî în fața copilului lor.

E singurul fiu la care toate forțele părintești posibile și le concentrează asupra lui; de aceea interesul ce-l pun e fără margini, ca dovadă este interesarea și asitarea părinților la școală și consfătuirea cu noi despre mersul copilului său. Iată idealul de părinți aproape intrupat!

Amîndoi se ocupă aproape nemijlocit atît de educațiunea cît și de instrucțiunea copilului lor.

În special, d-na Căpșuneanu le este mamă, le este profesor. Grea și frumoasă misiune este de a conduce și o casă și o școală, și cînd te gîndești că alte mame nu-și găsesc timp nici de a crește pe copii, dar încă de a-î învăța!!

Elevul meu mai are în familie ca tovarăș, pe o fetiță, nepoata a d-nei Căpșuneanu, care nu urmează la școală, dar care, prin iubirea și buna voință ce caracteriză pe D-na Căpșuneanu, la educațiune și instrucțiune a făcut-o să rupă ceva și din ale Abecedarului.

II. Luind în considerare, că la un copil de 9 ani, nu ne putem pronunța cu siguranță asupra caracterului, ce e în creare și asupra temperamentului, ci ne vom lua mai ales după culorile tari, care ne vor înfățișa cutare caracter sau temperament.

Așa dar studiindu-l din o repede ochire asupra tuturor manifestațiunilor sufletești zicem că pe Paul îl caracteriză un temperament sanguin și un spirit de inteligență bine dezvoltată.

După cît mî-a stat prin puțință m'am condus după culorile individuale, care le-am putut observa atît în școală cît și acasă prin lămuririle date de părinți.

Educațiunea în înțeles propriu, se poate privi din punct de vedere fizic, intelectual, moral și religios.

Voiu căuta a privi pe Paul din aceste 4 puncte de vedere.

a) *Fisicul*. În general privit elevul meu este sănătos, mărime potrivită cu vîrsta; Corpul bine proporțional, organele deplin dezvoltate.

Un mers ușor, grație în mișcări, o privire vie, robust de stat, părțile corpului bine proporționate, simțurile perfect dezvoltate. Toate aceste calități ne înfățișează fisicul lui Paul. Iubește foarte mult libertatea și mai ales la joc se observă această manifestațiune. Recreațiile pentru dînsul sunt cele mai fericite momente atît acasă, dar mai cu seamă la școală—și zic mai mult la școală—de oare-ce acasă e ținut prea strîns sub neconținută privighiere a mamei sale, și așa fiind nu-și poate da el drumul tuturor manifestațiunilor sale copilărești ca la școală unde aleargă, sare, strigă, colindă și stărnește pe totî la joc. Ochii-î rîd în orbite de veselie, intusiasmat la culme, și e foarte fericit dacă a cîștigat terenul la vr'un joc.

b) *Intelectul*. După cum natura l-a înzestrat cu calități fizice, nu l-a pus la uitare și cu cele intelectuale.

În adevăr, pot să zic din câte am observat că elevul meu înzestrat cu o *inteligență deosebită* care îl va face să progreseze f. mult.

Memoria și imaginațiunea, de și mai neglijate ca în anii trecuți, conlucră însă mină în mină amândouă; așa mi s'a întâmplat să observ că une-orî povestește aproape cu același cuvinte ca ale propunătorului, o istorioară spusă în clasă.

Are o dicțiune curentă și construiește f. bine frazele, cînd meditează asupra întrebării.

Trebuie să accentuez f. mult asupra necesității de a i se deștepta încordarea atențiunii căci i găsesc această facultate balansînd de cele mai adese-orî în spre o lipsă completă de încordare.

În adevăr, sînt momente cînd vezi la elevul meu un fel de vibrațiune electrică ce-î străbate întreg organismul, i încruntă sprincenele, concentrează toată atențiunea și forța intelectuală spre aflarea adevărului—însă din nefericire de cît-va timp și cu deosebire anul acesta, sunt momente cînd este lipsit de cea mai mică atențiune, cum însuși am observat f. bine la obiectul ce-l predau: Aritmetica. Causele, după cît m'am informat pot fi multe, și cu siguranță nu se pot pronunța nici părinții nici eu care ar fi cea prepoderantă, în orî-ce cas sperăm că prin observațiune și chemare continuă la atențiunea atît acasă, dar cu deosebire în școală, îl vom putea aduce iar pe adevărata cale.

Curiositatea i este dezvoltată în un anumit grad; orî și ce ar putea să vadă, să găsească, și să poată auzi—e curios a ști și a lua cunoștință de tot,—nu-i vorbă curiositatea e cale spre progres în fie-care individ, dar nu trebuie dusă la exces.

c) *Moralul*. Din o familie bună, crescut de o mamă virtuoasă, trăind în un mediū moral, cele mai nobile sentimente prind rădăcinii cu fie ce moment în inima sa.

Se poartă cuviincios și cu iubire către colegii seî și glumele sale îl fac să fie simpatice printre ai seî; cu toate că devine comicul colegilor seî, știe însă numai decît să-și transforme gluma în vorbire serioasă. Ce inspiră respect prin tonul și atitudinea sa, și în fața colegilor seî, i părăsește și-i denunță chiar institutorului cînd i adresează vorbe atăcătoare. În școală, dar mai cu deosebire acasă este f. ascultător și supus părinților și profesorilor seî.

E bun la inimă și îndatoritor. Acum e monitor, dar nu se îngîmfă de această distincțiune—e acelaș cu colegii seî, bun și prietinos. La școală vine tot-d'auna curat, și păstrează mult curățenia în cărți și în caete. Are gust estetic—apreciază f. bine desmnul și caligrafia. Decî pot să zic că sentimentul frumosului și al binelui e dezvoltat în oare-care grad.

Cea ce am putut observa, e că precum și în cea mai mare parte din multe lămuriri date de părinți, este că elevul meu, e mincinos și chiar dacă se insistă spre a spune adevărul, nu se sfiește aproape de loc, ci cu un aer grav și pînă la un punct impunător, cu ochii țintă și gata cu orî-ce desmintire la orî și ce comentarie adus din partea părinților, face pe acestia să creadă că în adevăr, așa e cum zice fiul lor și nu altfel.

Asupra acestui fapt este îndreptată cu deosebire atențiunea părinților, spre s nu înclina spre căi mai rele; în adevăr părinții lui caută toate mijloacele posibile spre îndreptare, și în consfătuirea avută împreună, credem că acest defect se poate înlătura prin insistări f. serioase, amenințări și chiar pedepse mai grele, orî de cîte orî nu ar avea voință să spună adevărul curat, așa că prins continuu și mereu, făcîndu-i observații nu numai că se va debarasa, dar și chiar pot zice cu siguranță că datorită D-nei și D-lui Căpșuneanu, care sacrifică totul pentru fericirea unicului lor fiu, va face pe Paul

spre a și relua firul lucrării și adevărului de altă dată, căci am văzut că observațiunile și dojenile ce i se fac, relativ la acest defect, ori de câte ori e prins, le primește cu părere de rău, cu capul plecat, și cu lacrimi în ochi, așa că educațiunea serioasă a părinților va avea efect bun în scurt timp.

4) Din punct de vedere religios, rezultatele observațiilor sunt satisfăcătoare; arată destulă cuviință. la rugăciune și la cînturile bisericești.

Spiritul de contemplațiune e dezvoltat.

Frecventează biserica din timp în timp și îl impresionează tot ce se petrece în acel local sfînt.

In resumat, elevul Căpșuneanu are un temperament sanguin, fizicul cu toate organele bine proporționate și cu toate simțurile perfect dezvoltate. În privința inteligenței îl pot clasa între cei mai buni elevi—ceea ce-l balansează elipsa încordărei atențiunei—dar după cum am spus mai sus, chemarea mereu la atențiune prin dese observații atât acasă cît și în școală îl va face să o cîstige și pe aceasta. Înălăturînd principalul defect: minciuna pot să spun că Căpșuneanu va fi un om virtuos și moral.

Încheînd trebuie să spun că zicătoarea lui Juvenal: «Mens sana în corpore sano» s'a realizat în personalitatea lui Paul Căpșuneanu.

S. S. Petrovici

normalist în clasa a V a școlii normale de institutori.

„ȘTIINȚELE NATURALE ȘI FIZICE ÎN ȘCOALA PRIMARĂ“

După ce am arătat însemntatea, rolul, foloasele și în trăsături generale alegerea și înșirarea acestui bogat învățămînt (1), este timpul să insistăm și asupra mo-

1). A se vedea și No. 7.

dului său de propunere. Altmintrelea, cea mai bună programă și cele mai frumoase studii nu se vor pătrunde și nu vor fi cuprinse temeinic de școlar. Sunt dintre aceia care fac din principiile observate la tratare mult caz și ori-cît de sărace ne-ar fi cunoștințele, este un mare merit să le știm apropiata elevului. În meșteșugul de predare stă în mare parte dibăcia și bunătatea dascălului și a școlăii.

Principiile didactice privitoare la științele naturale sînt foarte simple și se bazează pe modul de pricepere al școlarului și pe posibilitatea de a-i ușura cîștigarea cunoștințelor. Să le vedem în trăsurile lor generale.

La plăcerea ce simt copiii cînd văd diferite obiecte care le atrag privirea, se adaugă și trebuința de a le da idei cît se poate de juste, de adevărate. Se înțelege dar nevoia de a le pune la dispoziție mijloace de învățămînt corespunzătoare cu materia de tratat.

Astfel la zoologie, dinșii privesc animalele vii sau împăiate, ori le atragem atenția să se uite bine la ființele de pe lîngă casa lor, (această cu o zi înainte de tratare), căci fără îndrumarea noastră ei au ochi și nu văd. La botanică e nevoie să le arătăm planta, fie în natură, fie erborizată. La mineralogie, le aducem exemple din fie-care metal sau mineral, fără care ori-ce lecțiune e seacă și lipsită de interes.

Dacă ne gîndim la greutatea ce întîmpinăm în predare, pentru că ne lipsesc colecțiunile de animale, plante și minerale, și dacă autoritatea nu s'a înlesnit încă să ni le pună la dispoziție, nu e un cuvînt să stăm cu minile în sîn. Învățătorul conștiincios, pentru a suplini acest neajuns, își face în orele libere, el și cu elevii săi, un muzeu mic, dar neaparat necesar, care îl costă aproape nimic. Ce mare lucru este să învețe a împăia animalele, a culege și erboriza plantele, a prinde și pune în spirt insectele, a strînge diferitele materii

prime chiar de la copii care le dau cu plăcere, când știu că tot lor le slujesc? Pentru a da mai multă însemnătate studiului, vom face dese excursiuni în natură, care vor avea planul mai dinainte precizat și cu care ocaziune vom deprinde pe elevi a privi cu atențiune la lucrurile ce întâlnesc.

«Nu știți, îmi spunea un vechi profesor, câtă dragoste de natură prinsesem, când eram în clasele primare, în urma preumblărilor școlare. Nu-ți închipuești stimularea ce ne cuprinsese pe toți de a avea colecțiunile de insecte și de plante cât mai bogate, cât mai îngrijite. Dreptul e că și învățătorul nostru ne îndemna la muncă și ne conducea cu sfaturile sale. Voia să aibă două coleoptere de un fel, după două trei zile avea cincisprezece. Îi trebuia două cicori săi stinjenii, îi aduceam patru-zeci». Avea spiritul de inițiativă și de îndemn bunul dascăl, avea conștiință că numai prin activitatea spontană a tuturor se poate ridica nivelul intelectual.

Un muzeu didactic, bine chibzuit, face multă onoare unui învățător.

Intr'un sat de munte, pe unde am trecut, sunt vreo doi ani de-atunci, m'am oprit din întâmplare la școală. Învățătorul, de și vacanță, era acolo. Ne-am recunoscut imediat; căci fusesem camarazi în clasele primare. Intrînd în camera lui, am văzut cîte-va animale: ariciul, șderul, un puț de lup, de vulpe, etc. împăiate. Intr'un colț un teacs, în care spunea el, presează florile pe care le va utiliza în clasă.

D-ta te ocupi cu astea? îl întrebaî eu.

— Eu și cu cîțî-va elevi de-ai mei.

— Poftim aici! Și mă duse la un dulap din care scoase și alte mamifere umplute cu pae; mai multe păsări de tot felul (șoimul, un vultur, uliul, o cucuvea, o bufniță, ghionoea, etc. etc.; cîte-va cuiburi vechi,

unele șopirle, doi șerpî mărișori, sute de insecte (fluturî, etc.), melci, scoicî, raci, etc.

Intr'altă parte a dulapului am văzut o colecție însemnată de trunchiuri de copaci, de plante de munte, așezate pe bucăți de carton suptire.

Cea mai săracă parte a muzeului, îmi zise el, este mineralogia. (Se cam lăuda puțin). Erau acolo diferite feluri de pămînturi puse în niște cuiuț de siță și în borcane mici, spărturi de sare, de piatră acră și vînată, marnă, marmoră; în niște sticlute sta petroleul, apa tare, spirtul, etc. Secțiunea metalelor era cam săracă. *Lipsea argintul și aurul!!*

Bunul dascăl avea și cîte-va tablouri, dar puține de tot. Unele erau proprietatea școlii, altele ale sale. Această parte ar privi mai ales comunele și s'ar procura cu sume mici. Îi lipseau multe mostre de materii prime sau transformate, de și avea cîte-va ca: piatra de var, și varul, bumbacul și unele stoe de bumbac etc., pielea și unele întrebuintări.

Am rămas foarte încîntat de strguinta acestui tînar învățător. Cînd să plec, mă duse și mi-arătă o mulțime de obiecte relativ la felul de vețuire, la viața plugarului (sapa, lopata, carul, plugul, grapa, în miniatură); la viața pescarului (plasa, undița, coșul, jechojnia, etc.); la viața păstorului, la viața vîntorului, etc.

E o muncă plăcută și necostisitoare de-a-ți duce elevii la cîmp, în natură în nemăgînirea ei, mărginită de ochii noștri, devenim mai buni, mai înțelepți și mai cunoscători. Și afară ca și în clasă, să nu se uite că avem datoria de a conduce cu vorba și cu mîna privirea lor distrasă. «Priviți aici! Ce vedeți? etc.» Numai în caz extrem, ne folosim de modele și tablouri, care vor trebui să fie perfect imitate și bine colorate.

Mai trebuie ca școlarii noștri să vadă cu toții obiectul

În chestiune, pe care li-l arătăm la începutul lecțiunii, plimbându-ne printre bănci sau dându-l din mână în mână.

La fizică cunoaște legile, se bazează pe observarea și studierea fenomenelor în natură, sau prin experiențe analoage. Fără aceasta nu se pot clarifica, nici întregi cunoștințele confuze și de multe-ori superstițioase ale școlarului. Fenomenele se explică foarte ușor, când le observăm în natură sau le punem în practică; dar oricât de elocintă ar fi vocea naturii copilul n'o înțelege; căci ea lucrează în mare, repede și complicat. Este necesar atunci să alergăm la ajutorul experiențelor. «De aceea cu drept cuvânt s'a numit experimentul o întrebare la natură și experimentarea un dialog între om și natură» (V. Petri).

Experiențele se fac cu ajutorul aparatelor de fizică, ce ne procurăm foarte ușor; căci să nu se uite, bună-tatea lor atirină de modul cum reușim, nu de scumpe-tea lor. Spiritul copilului chiar ne îndeamnă să le facem cât de simple, spre a nu-l rătăci sau uimi, ca să nu mai regăsească fenomenul. Acolo unde este cu puțință, ne facem singuri aparatele cu care producem fenomenul, pe care îl legăm prin asemănare cu fenomenul observat în natură. Negresit că nu pretutindenți putem cere ca noi să ne facem aparatele; unele aș ne-voe de maestri speciali, pentru a le da fineța și ezac-titatea necesară. Așa fonograful sau telegraful.

Înainte de a începe experiența, copiii trebuiesc obișnuiți să cunoască aparatele, spre a nu fi distrași în decursul lecțiunii.

Numai bazat pe obiecte și aparate, acest învățămînt devine intuitiv și cunoștințele lui se pot mai ușor apropria minții copilului.

Apoi să arătăm școlarilor numai nu singur obiect sau fenomen, izolându-l la început de cele-lalte. Astfel studiat, ei își vor concentra mai bine atenția și vor

ctștiga idei pentru viață, Ținnd socoteală ca dinșii să pună cît mai multe simțuri în mișcare, vom fi siguri de claritatea și preciziunea cunoștințelor. Privirea mai multor obiecte de odată devine superficială; căci copiii rămîn distrași și chiar încurcați de multele lor note.

Prin întrebări scurte și potrivite, aducem pe copii în stare să afle adevărurile relative la animal, plantă mineral sau la descoperirea legii fizice, după care se produce un fenomen. Să nu se uite aci că e bine a face să ajungă singuri chiar la descrierea lor, punându-i să vorbească despre ele într'un limbaj corect. E de multe ori bine, să nu ne ferim de cuvintele tehnice, care intervin mai ales la fizică și chimie și pe care nu le mai găsim în limba noastră; ci le-am încetățenit. După puține exerciții, copilul și-le însușește.

Pentru a rătăci cu explicațiile și a nu aluneca cu întrebările ne vom supune, în interesul reușitei lecțiunii, la un plan de tratare, precum și la o preparațiune precedentă.

Iată acest plan :

I La un *animal*: 1. Introducere 2. Numele 3. Mărirea 4. Descrierea Corpului : a) părți principale (capul, trunchiul, membrele); b) părți secundare; c) culoare 5) Vieața: a) locuința; b) hrana; c) caracterul, folosul său paguba 6) speciile 7) Regulii morale 8) Rezumat 9) Clasificare.

II La o *plantă*: 1. Introducere 2. Numele 3. Mărirea 4. Corpul : a) părți principale (rădăcină, trunchiul, ramuri); b) părți secundare: (frunze, flori, fructe) 5. Vieața: a) locul unde crește; b) timpul cînd înflorește; c) folosul său paguba; 6) Speciile 7) Regulii morale 8) Rezumat 9) Clasificarea.

III. La un *mineral*: 1) Introducerea 2. Numele; 3) Insusiri a) de mărime; b) de greutate; c) de tărie (moale, aspru, tare, elastic, fragil) d) culoare e) formă (formă-ne-

regulată) f) splendoare g) transparență; 4) Locul unde se află 5) Modul cum se scoate; (mineralul, și operația) 6) Folosul, paguba 7) Specia 8) Regulă morale 9) Rezumat 10) Comparațiunea.

IV. La un fenomen 1). Introducere 2) Aparatele de fizică 3) producerea fenomenului 4) fenomenele analoage 5) Scoaterea legii fizicale 6) aplicarea ei în viață 7) Speciile 8) Regulă morale 9) Rezumat 10) Comparațiunea.

Să cităm comparațiunea obiectelor studiate, prin care elevul ajunge la clasificare și sistematizare. Nu e de ordine secundare a grupa ființele și obiectele după raporturile lor de asemănare, de notecomune și esențiale.

Din mersul acestui plan se vede că nu se mulțumește numai cu descrierea organelor sau a fenomenelor. Atunci am fi lucrat prea puțin. Cursul îmbrățișează chiar viața animalului, a plantei felul de trai, legea fizicală și raportul lor față de necesitățile omului. Aci vom da regulile de conducere care înu de puțin folos vor fi! Desvălăm cazuri și exemple pentru molarizarea copiilor: Animalul chinuit, planta neglijată; insecta rău făcătoare, fructul veninos, mineralul arzător, fenomenul stricător une-oră; etc. etc. Pentru a observa viața animalelor ca și a plantelor precum și modul lor de creștere și dezvoltare e nevoie să le-o arătăm de mai multe ori. Astfel: pasărea ca ou, golaș, sburător; porumbul ca sămânță, prășit și apoi cu mătase și copt; insecta ca ou, omidă și fluture etc. Une-oră vorbim despre roă, alte-oră despre brumă, etc.

Pentru a interesa și mai mult, învățămîntul științelor naturale îl vom pune în legătură cu diferite poezii, națiuni și cîntece în care se descriu anotimpurile, fie combaterea unor credințe deșarte, fie cîntarea frumuesților naturei. Cu toate astea oră cite regulă am da, tot n'ar fi atît de rodnice și folositoare, dacă cui-va îi

lipsește buna voință și zelul condițiunii indispensabile pentru ca să ajungă la o tratare metodică.

Grig. Teodossiu.

LECȚIUNE DIN ISTORIE PENTRU CLASA A II PRIMARĂ (1/2 ORĂ)

Subiectul. (De ascultat : Negru Vodă
(de predat : Dragoș Vodă.

A. Planul

I. Claritatea. { a) Analisa, ținta. b) Sintesa, istorisirea de către învățător și recompunerea de elevi.

II. Asociațiunea.

III. Sistema.

IV. Metodul.

B. Desvoltarea planului

Analisa (asc. lecț. preced.) Cum era țara noastră în vremile de demult?... A. Din ce cauză nu era așa locuită?... B! Ce făceau strămoșii noștri fiind puțini la număr? C! Și ce făceau ei prin fundul munților? D! Pe cine puneau mai mari peste acele țărișoare? E! Ce ne spune legenda despre unul din acești Voevozi? F! Peste cine a dat el la Cîmpul-Lung? G? Ce a făcut cînd a văzut că 'n Cîmpul-Lung sunt mai mulți Romîni? H! Unde și-a mutat domnia de la Cîmpul-lung? I! Pentru că a alungat pe streini și a strîns pe Romîni la un loc, cum l-am numit noi pe Radu-Negru? J! Să spună poesia cu R. N... K! Mai departe L!... M! Bine!

În cîte părți v'am spus c'a fost împărțită mai înainte țara noastră? N! Cum se numiau acele părți? O! Cine a întemeiat Muntenia? P! Dar Moldova, știți voi unde a întemeiat-o? (nu se știe).

NB. La repetire elevii pot chiar să nareze. Invățătorul întrebă numai cînd dinșii au uitat ceva.

Tînta. Luați seama! Astăzi am să vă vorbesc despre un alt Voevod care a întemeiat Moldova. El se numește: «Dragoș-Vodă». (se scrie pe tablă).

Sintesa. Ascultați! După cum Radu Negru însoțit de mai mulți voinici pleacă din Făgăraș, ca să întemeieze țara muntenească, tot așa un alt fiu de Voevod din Maramureș pleacă să întemeieze frumoasa țară a Moldovei.

Legenda ne spune că Dragoș Vodă era foarte amărit de răutățile ce suferea el și neamul său de la poporul unguresc.

Intr'o zi Dragoș eșind la vînătoare, zări prin păduri o mîndră căprioară. Se luă după dînsa prin păduri; însă n'o putu prinde.

Spre seară, el ajunsese într'o poeniță. Aci îl întlni pe zîna Moldovei.

Ea îi spuse că îi va dărui întreaga țară de va scăpa-o de un zimbru care o calcă în toate părțile. Dragoș omorînd zimbrul, stăpîni țara cu dragoste și cu bunătate.

Recompunerea de elevi. Despre cine v'am vorbit eu în istorioara aceasta? A! Cine a fost Dragoș Vodă? B! Cu ce gînd a plecat el din Maramureș? C! Ce ne spune legenda despre Dragoș Vodă? D! Unde a eșit el într'o zi? E! Pe cine a întlnit Dragoș Vodă umblînd la vînătoare? F! A putut el să vîneze acea căprioară? G! Unde a ajuns către seară? H! Cu cine s'a întlnit în poeniță? I! Ce i-a zis zîna Moldovei? Ce i-a făcut Dragoș zimbrului? Și ce-a făcut el după ce-a ucis pe zimbru? N! Bine!

Asociațiunea. Cine a întemeiat țara muntenească? M! De unde a plecat Radu Negru? P! Și cum a întemeiat el țara muntenească? R! Dar Moldova cine a

intemeiat-o ? De unde a plecat Dragoș-Vodă ? S. Cum a intemeiat și Dragoș Vodă Moldova ? T !

Sistema. Fiind-că Dragoș Vodă a ucis zimbrul care făcea rău Moldovei înlesnind pe Români a se aduna la un loc și a trăi în pace, cum îl putem noi numi ? N ! Așa ! «Dragoș Vodă este întemeietorul Moldovei» (aceasta se scrie pe tabelă). Cine era zimbrul ? Ce făcea el ? Pe cine dar a ucis Dragoș ? N ! (popoarele barbare).

Morală. Cuî a făcut el bine prin aceasta ? M ! Ce fel de faptă a făcut el ? Ce fel de fapte trebuie să faceți și voi ? Și ce fapte bune puteți voi face pentru țară ? (Să o apărăm,... să gonim din ea pe cei care ar năvăli-o).

Metodul. Această istorioară se găsește și'n cărțile voastre ! Scoateți cărțile de citire ! 1... 2... 3... ! Dați la pagina 58 ! Ascultați cum voi citi-o eu. Să numere... A ! (la punctuație). Să citească... N ! Să numere... R ! Mai departe... R ! Destul ! Să spună această istorioară V ! Bine !

NB. Într'alte lecțiuni se va trata poezia din punctul de vedere real.

1895 Tîrgul Răducăneni.

Învățător
T. IORDAN

Notă. Clasei sau claselor cu care nu lucrăm direct, se dau ocupațiuni. La mijlocul orei, pauză și cîntare. La finele orei se corectează la cl. sau clasele, care au lucrat singure.

APREȚIERI ASUPRA CĂRȚII DOMNULUI IOAN NINIȚESCU

„TATĂL NOSTRU“ (1)

Florii poate aduna ori-cine, dar ca să formeze un buchet plăcut din ele, nu este dat fie-căruia. Un buchet de floricelile alese oferă autorul cărții „*Tatăl nostru*“ în prima linie junimii, și din cauza valorii literare, didactice și religioase, această carte este un dar prețios și pentru cei mai bătrini.

Istoriile bine povestite, cu un cuprins religios, apelează la inima cititorului și într'un mod pătrunzător, fără să impună, îi dă o morală serioasă.

Autorul ne prezintă cadre din realitate, întâmplări din viața de toate zilele, dar reprezentarea acestor istorioare este așa făcută că ne încordează în mod plăcut atențiunea, de la început pînă la sfîrșit.

Găsim aci unite toate calitățile stilului narativ: limbă curgătoare, stil de model; caracterele sunt date cu finețe psihologică, situațiunile sunt naturale, acțiunile interesante. Cartea este instructivă și recreativă tot de odată. Pe lîngă aceasta, autorul dovedește o fină pricepere și adîncă pătrundere în lumea copilărească, cum și tact pedagogic în tratare, așa cum recomandă Pestalozzi: „*ca prin iubire și blîndețe să conducem și să îndreptăm inimile fragede*“.

Cărțile sunt bisericuțe singuratice, ce oamenii ridică pe culmile cele mai frumoase și cele mai înalte, nu numai pentru privire, ci și ca refugiu de desfătările vie-

1) D-l Dicescu, autorul acestui articol, ne promite, pentru numărul următor, una sau două lecțiuni practice spre a se arăta întrebuintarea acestei cărți în școale. *Direcția revistei.*

2) Vezi cartea lui Pestalozzi. «*Cum învață Gertrud pe copiii ei* în revista pedagogică «*Lumina pentru toți*».

fii, spre a putea să-și concentreze cugetările lor la ceva mai înalt, de cit cele lumești.“ (Feuerbach). Intre puținele cărți ce avem în limba noastră, cari să intrunească aceste frumoase calități, recomandăm din toată inima cartea D-lui I. Nenițescu, care carte o considerăm ca un tezaur pentru școală și familia creștină, căci în cuprinsul ei se oglindesc virtuțile creștine: 1) *pietate—nădejde în D-zeu*; 2) *frica Domnului—iubirea adevărului și milostenia*; 3) *iubirea și constiința curată—fericire*; 4) *fapte bune, isvorite din iubirea către aproapele nostru*; 5) *munca onestă și sirguința la învățătură*; 6) *dreptate și inimă curată*; 7) *căința și biruința contra păcatului*; 8) *lăsare în protecțiunea divină*; iar în doxologie 9): *amiciție sinceră și învingere de sine*.

O morală întreagă ne este dată în aceste icoane și aceasta a fost cu puțință a o face autorul, căci „*Tatul nostru*“ este o rugăciune admirabilă ce rezumă toate datoriile creștine.

Cartea aceasta să fie asemenea o pildă pentru toți învățătorii, îndrumare cum să se predea cu folos religioasă în cursul primar. Din citirea ei cu atențiune aflăm că morală, sentimentul religios, nu dogmele să fie scopul învățămintului religios în școala primară. Numai o concepțiune religioasă de lume poate sprijini și influența în bine viața morală. Sentimentul religios pur, neipocrit, este dispoziția etică cea mai importantă la care trebuie să ajungă educația orî cărui popor ce voește a trăi fericit.

Principiile religiunii creștine însă fiind în sine ceva cu totul abstract, de acea se impune educătorului datoria ca predarea acestui obiect să se illustreze cu exemple din vechiul și noul Testament, din istorie și din întâmplările vieții. De acest adevăr a fost pătruns

autorul și el prin exemple și istorioare alese ne reprezintă în cele nouă capitole o întreagă *morală în acțiune*. (1)

Să nu lipsească dar cartea aceasta foarte folositoare din toate punctele de vedere, din nici o bibliotecă școlară, din nici o familie!

Pentru răspindirea acestei cărți ar fi de dorit să se împartă în toate școlile ca premii, spre a o avea școlarul ca o învățătură consolatoare în toate fazele vieții lui.

Autorul făgăduiește că la a doua edițiune cartea va apărea cu ilustrațiuni. Prin aceasta ea va câștiga încă în valoare, căci cele expuse se vor întipări și mai bine în memorie, după ce s'au plantat în inimă. De asemenea ea va deveni și un mijloc foarte însemnat pentru instrucțiunea religioasă printre cei ce n'au avut parte să se bucure de bine-facerile cărții.

În evul mediu, cînd învățătura de carte nu era încă îndeajuns răspîdită în popor, așa numita «*Biblia pauperum*», ce reprezenta în cadre întimplările cele mai însemnate din vechiul și noul Testament, a contribuit foarte mult la răspîndirea învățăturilor creștine; aceste cadre erau explicate prin citate din biblie sau versuri scurte.

Asupra «*Tatălui nostru*», încă foarte de mult s'au făcut parafraze și diferite explicări.

O explicație admirabilă a «*Tatălui nostru*», chiar în veacul al III-lea d. Ch. ne-o dă Ciprian «*de oratione Dominica*», arătînd cum și cînd trebuie să ne rugăm, oglîndindu-ne în Isus.

În timpul modern' ne dă C. G. Pfannschmidt o copie a tablourilor din galeria națională de tablouri din Berlin, tablouri ce reprezintă cele șapte cereri din «*Tatăl nostru*» adăugînd el și explicații relative.

Și alți autori au tratat în diferite moduri rugăciunea

1). Istoria de la capitolul 9 se poate lua mai mult parabolic.

cea mai scurtă, dar cea mai bogată în conținut. Cităm în treacăt pe Geroak, Ohly, Frommel, Stretton, Fries, Kögel, Thiersch, etc. etc.

Autorului nu i-au fost necunoscute nici scrierile de «*confesiunea ortodoxă*», ce au apărut pînă acum în rominește, spre a nu se depărta cătuși de puțin de bazele confesiunii noastre. Și acesta este unul din cele mai mari merite, pe lângă multe altele ce și-a cîștigat autorul cu alcătuirea acestei cărți.

Ca încheiere salutăm aparițiunea cărții d-lui I. Nenițescu și felicităm pe neobositul bărbat de școală pentru intențiile nobile ce are, de a contribui, muncind cu dragoste, vigoare și pricepere, la înălțarea școlii românești!

Toma Dicescu

MACEDONIA ROMANEASCA

STASISTICA, SCOALELE ȘI BISERICILE ROMÂNILOR D'N TURCIA

Românii respinși prin împărăția turcească sunt numiți Valahii sau Vlahii de către Grecii și scriitorii străini, Turcii îi numesc Olah, iar ei între dinșii se zic *Arumîni*.

Iată localitățile din Macedonia și Epir, unde se află romîni:

1. *Bitolia* (pe turcește Monastir) cu 15 mii locuitori romîni, afară de alte nații, are un liceu romîn cu 7 clase complete, are o școală normală de fete, o școală primară de băieți și una de fete, are și două internate.

2. *Crușovo*, cu 14,500 locuitori romîni, are un semi-gimnaziu, două școli primare de băieți, una de fete, capelă romînă și o biserică românească în construire.

3. *Gopeș*, cu 4,600 romîni, are o școală primară de băieți, de fete și o biserică românească.

4. *Ohrida*, cu 2000 romîni, are o școală primară de băieți, una de fete și o biserică romînă.

5. *Mulovișta*, cu 4,200 de romîni, cu o școală primară de băieți, una de fete și o biserică.

6. *Vlaho-Clisura*, cu 8000 de români, are o școală de băieți, una de fete și o biserică catedrală.

7. *Hrupișta*, cu 1500 români, o școală de băieți, una de fete și o biserică.

8. *Magarova*, 5000 români, cu o școală de băieți și una de fete.

9. *Ternova*, 3,700 români, cu o școală de băieți și una de fete.

10. *Nijopole*, 4000 români, o școală de băieți și una de fete.

11. *Beala de sus*, 3000 români, cu o școală de băieți.

12. *Beala de jos*, 1500 români, fără școală română.

13. *Iancoveț*, 1500 români, cu o școală pentru băieți.

14. *Tristinic*, 300 români, fără școală românească.

15. *Resna*, 1000 români, cu o școală de băieți.

16. *Calive Itoc*, 1500 români, cu o școală de băieți.

17. *Lanca*, 1000 români, fără școală.

18. *Perlepe*, 900 români, cu o școală de băieți și una de fete.

19. *Florina*, 300 români, cu o școală de băieți.

20. *Nigobani*, 1400 români, cu o școală de băieți.

21. *Belgamen*, 3500 români, cu o școală de băieți.

22. *Pisoderi*, 3500 români, cu o școală de băieți și una de fete.

23. *Neveasca*, 6000 români, cu o școală de băieți și una de fete.

24. *Colive de Merihovo*, 500 români, cu o școală de băieți și o biserică.

25. *Gramoște*, 500 români, fără școală nici biserică românească.

26. *Blața*, 2000 români, fără școală nici biserică românească.

27. *Gherige*, 1200 români, cu o școală de băieți și una de fete.

28. *Pleasa*, 1200 români, cu o școală de băieți și cu o biserică.

29. *Disnița-Marava*, 200 români, fără școală nici biserică românească.

30. *Stropani*, 180 români fără școală nici biserică românească.

31. *Bubușița*, 80 români, idem, idem.

32. *Moscopole*, 2500 romîni, o școală de băieți, una de fete și o biserică.
33. *Șipsea*, 250 romîni, o școală de băieți și o biserică.
34. *Bitcuchi*, 200 romîni, fără școală nici biserică.
35. *Pogradetș*, 140 romîni, idem. idem.
36. *Nicea*, 1500 romîni, idem, idem.
37. *Gabrova*, 350 romîni, idem, idem.
38. *Elbasan* cu vecinătățile sale, 5500 romîni, idem. id.
39. *Colognia* (caza), 5000 romîni nomazi, idem, idem.
40. *Grebena*, 700 romîni, școală de băieți și biserică.
41. *Samarina*. 10,000 romîni, două școli primare de băieți și o biserică.
42. *Smixi*, 1500 romîni, fără școală nici biserică.
43. *Abela*, 4500 romîni, o școală de băieți și două biserici.
44. *Pirvoli*, 6000 romîni, o școală de băieți și două biserici.
45. *Cragnea*, 3500 romîni, o școală de băieți și una de fete.
46. *Palteni*, 250 romîni, fără școală nici biserică.
47. *Bosova*, 150 romîni, idem. idem.
48. *Veloni*, 50 romîni, idem. idem.
49. *Labanița*, 180 romîni, idem. idem.
50. *Șatișta*, 500 romîni, idem. idem.
51. *Cozana*, 300 romîni, idem. idem.
52. *Serfige*, 400 romîni, idem. idem.
53. *Elasona*, 500 romîni, școală de băieți.
54. *Vlaho-Livado*, 8000 romîni, fără școală nici biserică.
55. *Cochinoplo*, 3500 romîni, idem, idem.
56. *St. Dimitri*, 500 romîni, idem, idem.
57. *Ciarîțiani*, 500 romîni, o școală de băieți.
58. *Pretori*, 200 romîni, școală de băieți.
59. *Damachi*, 200 romîni, școală de băieți.
60. *Vlaho-Iani*, 180 romîni, școală de băieți.
61. *Gramaticova*, 500 romîni, o biserică romînă.
62. *Diminicu*, 200 romîni, fără școală nici biserică.
63. *Romîni nomazi*, 10000, aflați în casele Castoriei, Neselișei, Grebenei, și Elasonei, fără școală nici biserică romînă.
64. *Ianina*, 2000 romîni, gimnaziu de 4 clase cu internat și o școală primară de băieți.
65. *Seracu*, 8000 romîni, cu o școală de băieți.

66. *Mețova*, 8000 romîni, o școală de băeți, și una de fete.
67. *Anilio*, 3000 romîni, fără școală nici biserică romînă.
68. *Milia* (Ameru) 820 romîni, idem, idem.
69. *Votonosi*, 200 romîni, idem, idem.
70. *Mațuchi*, 500 romîni, idem, idem.
71. *Palihori*, 700 romîni, idem, idem.
72. *Prosvala*, 550 romîni, idem, idem.
73. *Grebeniți*, 3000 romîni, o școală de băeți.
74. *Flamburaru* (Floru), 1300 romîni, o școală de băeți.
75. *Șeșu*, 330 romîni, fără școală nici biserică romînă.
76. *Ternechi*, 1700 romîni, școală de băeți.
77. *Macrinii*, 860 romîni, fără școală nici biserică.
78. *Dragari*, 660 romîni, idem, idem.
79. *Vuvusa* (Băeasa), 940 romîni, o școală de băeți și două biserici romîne.
80. *Laista* (Laca), 5900 romîni, o școală de băeți.
81. *Poliohori*, 650 romîni, fără școală nici biserică romînă.
82. *Dobrinova*, 1450 romîni, idem, idem.
83. *Leșnița*, 2500 romîni, idem, idem.
84. *Breaza*, 1580 romîni, o școală de băeți.
85. *Armata*, 960 romîni, o școală de băeți.
86. *Pazi*, 1450 romîni, fără școală nici biserică romînă.
87. *Palioseli*, 2200 romîni, o școală de băeți.
88. *Furca*, 2000 romîni, cu o școală de băeți.
89. *Deniscu*, 1500 romîni, fără școală nici biserică romînă.
90. *Pelicadi*, 230 romîni, idem, idem.
91. *Megidie*, 2500 romîni, idem, idem.
92. *Romîni nomazi*, 20000, în vilaiatul Ianineî.
93. *Salonic*, 6350 romîni, se va înființa școală romînă de comerț de la Sept. 1895.
94. *Caraferia* (Veria), 5500 romîni, o școală de băeți, una de fete și o biserică romînă.
95. *Niausta*, 1000 romîni, fără școală nici biserică.
96. *Kiupriuliu* (Veles), 1050 romîni, o școală de băeți.
97. *Condurioti*, 1000 romîni, fără școală nici biserică.
98. *Fteri*, 1200 romîni, idem, idem.
99. *Caterina*, 2350 romîni, o școală de băeți și una de fete.

100. *In casa Caterinei*, 5000 romîni nomazi, fără școală nici biserică.

101. *Colocuri*, 270 romîni, fără școală nici biserică.

102. *Gurița*, 620 romîni, idem idem

103. *Castanea*, 560 romîni, idem idem

104. *Selia de sus*, 3170 romîni, o școală de băieți, una de fete și o biserică romînă.

105. *Marușa*, 1320 romîni, o școală de băieți, una de fete și o biserică romînă.

106. *Dolioni*, 730 romîni, o școală de băieți.

107. *Vlada*, 340 romîni, fără școală nici biserică romînă.

108. *Selia de jos*, 1480 romîni, o școală de băieți.

109. *Fetița*, 830 romîni, o școală de băieți.

110. *Calive Cuțoiani*, 350 romîni, fără școală nici biserică.

111. *Xerolivade*, 1350 romîni, o școală de băieți, una de fete și o biserică romînă.

112. *Turcorani*, 140 romîni, fără școală nici biserică romînă.

113. *Vodena*, 130 romîni, fără școală nici biserică romînă.

114. *Ianița*, 150 romîni, idem idem

115. *Livadi*, 4130 romîni, idem idem

116. *Lumnîța*, 2160 romîni, o școală de băieți.

117. *Oșani*, 1900 romîni, o școală de băieți și o biserică romînă.

118. *Țarnarica*, 1570 romîni, fără școală nici biserică romînă.

119. *Ibuma*, 520 romîni, idem idem

120. *Lugunți*, 570 romîni, idem idem

121. *Birislav*, 420 romîni, idem idem

122. *Cupa*, 430 romîni, idem idem

123. *Consea*, 370 romîni, fără școală nici biserică romînă.

124. *Sermenin*, 230 romîni, idem idem

125. *Nonta*, 10,400 romîni, idem idem

126. *Valta*, 80 romîni, idem idem

127. *Laricovo*, 70 romîni, idem idem

128. *Ormilia*, 100 romîni, idem idem

129. *Ravinschi*, 50 romîni, idem idem

130. *Casandra*, 120 romîni, idem idem

131. <i>Ieriso</i> , 40 romîni,	idem	idem
132. <i>Romîni nomazi</i> 2000 în casa Casandreï, etc.	id.	
133. <i>Seres</i> , 4000 romîni,	idem	idem
134. <i>Surpa</i> , 580 romîni,	idem	idem
135. <i>Terepišta</i> , 1300 romîni,	idem	idem
136. <i>Giumaia</i> , 6700 romîni,	idem	idem
137. <i>Ramna</i> , 980 romîni,	idem	idem
138. <i>Proia de sus</i> , 5600 romîni,	idem	idem
139. <i>Proia de jos</i> , 900 romîni,	idem	idem
140. <i>Nevrocops</i> , 500 romîni,	idem	idem
141. <i>Drama</i> , 200 romîni,	idem	idem
142. <i>Prasoțiani</i> , 90 romîni,	idem	idem
143. <i>Alistrati</i> , 1050 romîni,	idem	idem
144. <i>Ziliahovo</i> , 200 romîni,	idem	idem
145. <i>Tiatalgea</i> , 600 romîni,	idem	idem
146. <i>Nigrita</i> , 230 romîni,	idem	idem
147. <i>Cartala</i> , 1200 romîni, fără școală nici biserică romînă.		

148. <i>Pravi</i> , 180 romîni,	idem	idem
149. <i>Menelic</i> , 2000 romîni,	idem	idem
150. <i>Raslog</i> , 250 romîni,	idem	idem
151. <i>Romîni nomazi</i> , 15000, în sangiacul Seres și munții Rodopi, fără școli nici biserici românești.		

152. *In Vileatul Cosovo*, 20000 de romîni, cari locuiesc în Casovo, Iștip, Coțiani, Pizrena, etc. Numai în Pizrena se află 5400 romîni. În aceste localități nu există școli nici biserici românești. Pîn' aci am vorbit numai despre Macedonia proprie zisă și Epir.

Așa dar Romîni **numerați** în Macedonia proprie și în Epir se ridică la suma de 357,900.

În ce privește celelalte provincii ale Turciei, este mai greu pentru Romîni, așa că nici numărul lor nu se cunoaște nici cu aproximație. Cu toate acestea se știe că în Albania sînt foarte numeroși, ocupînd țărmul mării Adriatice, de la Avlona pînă la Scutari, în interior pînă dincolo de Berat și Elbasan, iar la sud pînă la Permet. Principalele orașe, din Albania, locuite de Romîni, sînt: *Berat*, cu 10000 de Romîni, cu o școală de băieți și de fete; *Tirana* cu 5000 de romîni; *Cavaia* cu 2000; *Avlona* cu 1200; *Durațo* cu 1500; *Fieri* sau *Ferica* cu 4000 de romîni. Numărul satelor românești din Albania trece de 200, după soco-

teala scriitorilor streinî între cari sînt și greci, iar romîni se află aci peste 200000. Prin orașele, trgurile și satele turcești, albaneze; bulgare și grecești din Turcia se mai află amestecați peste 150,000 de Romîni.

În Constantinopol sînt 10000, în Tesalia Romîniî trec de 120000, iar în Bulgaria și în Rumelia orientală se află mai bine de 100000 de conaționali de ai noștri.

Ast-fel Romîniî citați pîn' aci se ridică la suma de 1,037,000, fără să mai vorbim Serbia, unde districte întregi sînt populate de Romîni. De asemenea în Grecia proprie se află sumă mare de Romîni de la păstorii pînă la miniștri, de la cel mai moderat meșteșugar pînă la cei mai mari artiști și de la cel mai mic negustor pînă la cel mai mare angrosist.

Din acestea se vede cît de mare e numărul Romînilor din peninsula balcanică, fără să mai vorbim de distinsa lor dinteligență și deșteptăciune.

Romanizat de Eniù Bălt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LECTIE DE GEOGRAFIE PENTRU CLASA IV-A PRIMARA

BELGIA

A) Planul

- I) *Introducerea* (a) Repetire, Germania.
(b) Anunțare.

- II) *Tratarea* { a) Conturul b) Ridicăturile solului c) Apele-clima d) Producte e) Industria-comerțul f) Guvern populație g) Orașe.—Resumat.

- III) *Resumatul* IV) *Generalizarea* V) *Temele.*

B) *Desvoltarea planului*

I) Ce aveți la geografie? (Germania). Scoateți caetele de hărți 1! 2! 3! Se face corectarea hărții.

Cu ce se mărginește Germania? Spuneți ceva despre munții Germaniei! Despre ape? Despre climă! Cît e de mare Germania? Ce populație are? Ce produce pă-

mintul? spuneți ceva despre industrie! Comerț! Cum e împărțită țara? Care sunt orașele mai principale? Ce țări ați spus că se află la Vest de Germania? Băgați de seamă! Astăzi vom învăța despre Belgia.

II) a) Pe unde trebuie să trecem, ca, plecând din București, să ajungem în Belgia? (Se arată la hartă). Priviți, aicea am și eu forma Belgiei, făcută din carton! Cu ce figură am putea-o asemăna? (cu un triunghi). Așa am desemnat și eu pe tablă (se arată). De ce m'am servit eu, ca să desemnez figura Belgiei? (pe tablă e desemnat mai dinainte). Băgați de seamă! Să mai desenăm odată figura Belgiei, pentru aceasta să desemnăm întâi triunghiul. Ce fel de triunghi este? (drept-unghi). În ce unghi este drept? Se desemnează marginile pe tablă. Scoateți caetele! Desemnați și voi triunghiul! Să desemnăm acum și partea de Nord. Priviți, hotarul nu se lasă mai jos de linie. Cu ce se mărginește în partea de Nord? Desemnați și voi această parte! Să desemnăm partea de Est! Cu ce se mărginește în partea de Est? Desemnați-o și voi! Așa se desemnează și celalt hotar. Caetele în bancă! Ce-am făcut până acum? Între aceste hotare se cuprinde o suprafață de 4 ori mai mică de cât a României? Cât are să fie? (30.000 km. p).

b) Pământul Belgiei nu este muntos. Partea de Nord e o câmpie întinsă, al cărui pământ se înalță din ce în ce, cu cât înaintează cine-va spre Sud, spre a se transforma într'un platou, numit «*Platoul Ardenilor*».

(se scrie). Partea din câmpie de pe lângă mare se numește «*Poldere*», (se scrie). Pământul său e mai jos de cât nivelul mării. Ce credeți voi că au trebuit să facă oamenii pentru a nu fi înghițiți de valurile mării? (au ridicat diguri sau zăgazuri). Câtă muncă și câtă cheltuială pentru bieții oameni! De desuptul acestei regiuni vine regiunea *Flandrelor* (se scrie), un pământ nisipos și neproductiv, dar prefăcut prin munca și stăruința omului într'o adevărată grădină. Partea de Est e un pământ lipsit de arbori, și neavând altă vegetație de cât buruieni și ierburi.

NB. Această lecție s'a ținut la școala de aplicație de pe lângă școala de institutori, din Capitală sub supravegherea d-lui Borgovan.

La Sud e «*Platoul Ardenilor*». El e brădat de o multime de văi cu pământ roditor; iar cocoșele mai ridicare sunt pline pe păduri și erbură, pe unde pasc miș de miș de vite.

Să spună cele ce-am spus eu N! N! *)

c). Ce trebuie să vă mai spun acum? (apele). Principalele ape sunt: «*Meusa*», isvorește din Franța, curge mai întâi spre N. apoi spre N. E. și iar spre N. face hotarul între Belgia și Olanda și trece în Olanda. (Se desemnează pe tablă). Ea primește pe stînga «*Sambra*». O altă apă care ar fi? «*Escant* sau «*Șelda*», isvorește tot din Franța, trece prin Belgia și intră, cu gura sa în Olanda. Să spună cele ce am spus eu despre «ape» N! Desemnați-le și voi!

Caetele în bancă 1! 2! 3!

Cum credeți voi că e clima Belgiei? Pe lângă țărni și în cîmpii, clima e umedă, caldă și cezoasă. De ce? Pe platou e mai friguroasă și mai schimbătoare. De ce? Să spună N!

Pauza. «Dată ora de serbare». «Dac' o floare». Mișcări. Despre ce am învățat înainte de pauză? Ce se ține de munții, apele și clima unei țări? (Productele).

d) După cum am văzut pământul Belgiei nu este productiv prin el însuși; cu toate acestea locuitorii ei cei harnici și stăruitori la muncă au știut să facă din ea o frumoasă și întinsă grădină. Acolo, unde au găsit pământul plin de burieni le-au ars și cu cenușa au îngrașat pământul; în alte părți au cultivat 3 ani de arîndul pământul și l-au lăsat tot atîta timp spre a se repausa. Cel mai bun mijloc de îngrașare însă este acela întrebuițat și la noi, adică «gunoarea». Pentru aceasta, fie-care familie cheltuește cîte 100 lei pentru un ectar «numai pentru un an». Dar cea mai mare cheltueală au făcut-o și o fac Belgienii cu săparea de canale. Întreaga țară e brădată în toate direcțiunile de canale, care leagă apele între ele și ajută astfel la udarea cîmpurilor în timp de secetă, precum și la transportul mărfurilor. Și așa, această uriașă muncă, cu toată sărăcimea pământului, le este respătită, căci în unele părți, precum este în Flandra, se iau 2 recolte pe an.

*) Se face desemnul de către institutor pe tabla cea mare!

În Belgia cresc toate «cerealele» care cresc și la noi, dar mai ales inul, cînepa, tutunul, hameiul; iar pentru îngrășatul vitelor sfeclă, morcovi, napi, trifoi și alte feluri de fînețe. Livezile artificiale din Flandra întrec cu mult pe cele naturale din Ardeni. Vița nu prea crește. Cultura însă cea mai iubită de Belgieni este a florilor. În scopul acesta s'au format societăți, care au trimis oameni în toate părțile lumii, pentru a aduce ori-ce soi de semințe și ale cultiva. Orașe întregi sunt cari trăesc numai din venitul florilor. Să spună cele ce am spus eu pînă acum! N.

Ce trebuie să vă mai spun acum?

Animalele sunt tot acelea care se găsesc și pe la noi, cu deosebire că aci găsim *Calul flamand*, mare și foarte puternic, întrebuițat la cărat. (Observați la caii primăriei București).

În privința *mineralelor*, afară de cele care se găsesc și pe la noi, trebuie să mai adăugăm că Belgia e foarte avută în *Cărbun de pămînt* (huilă) și în *fer*. Huila se găsește pe cursul Sambrei la Mons și Charleroy (se înseamnă), iar fierul pe Meusa la Liège și Namur. Pe lângă aceste orașe pămîntul e găurit în toate părțile. Lucrătorii, care n'au pe unde mai lucra pămîntul se infundă în negrele suterane, unde lumina zilei nu pătrunde nici odată. Acest fel de lucru e însoțit de cele mai mari pericole. Dacă țărani ai să se teamă la fața pămîntului de furtună, apoi minierii sunt expuși grozavei aprinderi a gazelor, care fac exploziune și-i îngroapă în fundul puțurilor. Mai înainte se vedeau lucrînd în mine și copii mai mici de 10 ani. Înțelegeți, că, șezînd acolo mult timp, fără aer curat, fără lumină și fără mișcare multă, ei remîneau cu diferite boale; de aceea statul a oprit printr'o lege, această lucrare a copiilor. Să repete cele ce am spus eu N! N!

e) Cu ce credeți că se mai ocupă oamenii acolo N!

Pe lângă lucrarea pămîntului, pe lângă lucrarea din mine, locuitorii se mai ocupă și cu *torsul lînei*, bumbacului, inului, făcînd stofe pe care le transportă în toate părțile lumii.

Sunt orașe (Bruxelles, Anvers), care nu sunt întrecute de nici un alt oraș din lume în dantelărie și mătăsărie. Industria fiind așa de dezvoltată și comerțul e

foarte dezvoltat. El este ajutat de șoselele cele multe, de drumurile de fier, care o străbat în toate direcțiunile, de marea, care o udă în partea de N. V. și în fine de canalele cele numeroase, prin care mărfurile se transportă de 3 ori mai repede ca cu drumul de fier. Ea importă grâu mult, și exportă huiilă, fier, țesături, etc.

Să spună cele ce am spus eu acum N! N!

f) *Gvernul* e ca la noi. Locuitorii sunt în același număr ca și noi. Cît? (cinci milioane). Dacă țara noastră ar fi populată ca în Belgia ar trebui să aibă cît locuitori? (20 milioane). O populație atât de deasă într-o țară așa de mică, a trebuit să facă eforturi gigantice ca să poată trăi. Cu toate acestea numărul săracilor e destul de mare. Din 1000 familii 100 sunt bogate și 400 au cu ce trăi mai bineșor, și aproape 500 familii sunt sărace, proletare, ai căror membri nu trăiesc de cît din lucrul mîinilor lor. Dar țăranul și proletarul belgian trăiește mult mai bine de cît țăranul român. El mănîncă pline de secară, cartofi, legume, bea lapte bătut, și cafea cu cicoare. Le place foarte mult berea, care se fabrică în foarte mare cantitate.

Fiind săraci, ei au căutat să se strîngă mai mulți la un loc, să formeze societăți și să se ajute unii pe alții. Fie-care oraș își are serbările sale, bilciurile sale. Se dansează, se cîntă, se dau concerturi, se formează coruri, pentru ajutarea săracilor. Colectorii (adunătorii) cu costume ciudate umblă cu bastoane lungi, la capătul cărora sunt atîrnate niște pungă pentru a strînge o-bolul curioșilor. Sfînta Caterina este serbarea domnișoarelor; Sf. Niculae este a băieților. În această zi Sf. Niculae cutreeră cu măgarul său toată Flandra și fie-care copil are grijă de a pregăti în camera sa, cel mai frumos scaun pentru sf. Niculae și fin de ajuns pentru măgarul său. Ceii bogați îi mai dau și morcovii.

Să se spună cele ce am spus eu pînă acum N! N!

Belgiana țin de două neamuri: *Flamanzii* sunt de neam german și locuiesc mai ales în cîmpie, iar *Valonii*, sunt de origine franceză și locuiesc mai ales pe platou.

De și săraci, în fie-care comună e cite o școală. Nu-

mărul celor cari știu să citească e de 80%, pe cîtă vreme la noi este de 5%,

Belgianii sunt catolici. Protestanții și jidanii sunt puțini.

Să spună cele ce-am spus pînă acum N!

Despre ce a mai rămas să vă răspund?

g) Orașele mai principale sunt:

Bruzelles, așezat între Escaut și Meusa, cu o populație de peste 350000 locuitori.

Anvers, așezat pe Escaut, Este cel mai mare port al Belgiei. Are o populație cît a Bucureștilor.

Gand, așezat pe Escaut.

Liege, așezat pe Meusa.

Alte orașe mai sunt: Louvain; Ostende și cele care vi le-am spus la «Productele țării» Care sunt?

Să spună care sunt orașele Belgiei N! N!

Scoateți caetele 1! 2! 3! Așezați și voi orașele!

Caetele în bancă 1! 2! 2!

III) Ce am învățat ora asta? Cu ce se mărginește Belgia? Cît e de mare? Cum e solul? Care-s apele? Clima? Ce produce țara? Cum e industria? Comerțul? Ce populație are? Cum sunt Belgianii? Ce limbă vorbesc? Cum e instrucția? Religia? Care-s orașele?

IV) Despre ce țări ați mai învățat N? Care este cea mai mare? Dar cea mai mică? Dar în raport cu țara noastră? Iată dar, o țară așa de mică, are niște locuitori atît de muncitori și de deștepti, în cît este pusă alături cu țările cele mai mari și culte ale Europei. Este una din țările demne de imitat. Și noi am început s'o imităm întru cît-va. Dar atît nu e de ajuns. Trebuie să muncim mult, să ajutăm pe bieții țărani, să ne purtăm așa ca să merităm numele de Belgia Orientului.

— Cele ce v'am spus eu se află și în cărțile voastre.

V) Pentru lecția viitoare să știți cele ce v'am spus eu, să citiți și din carte, și să faceți și harta Belgiei.

Petre Popescu.

Anul al V-lea școala de institutori.

PARTEA LITERARA-ȘTIINȚIFICĂ

ȘCOALA DE INSTITUTORI DIN BUCUREȘTI

*Lucrări făcute de școlari în clasă sub controlul d-lui
Th. D. Speranția.*

Numiri întrebuințate în cultura oilor

Cultura oilor fiind una din ocupațiunile cele mai vechi ale poporului Român, numirile întrebuințate în ea sunt mai aceleași cu oare-care deosebiri, ce se văd chiar în cuprinsul aceluiași județ. Din parte-mi, am încercat pe cît mi-a fost cu putință, să ve pun înainte numirile diferitelor părți ale acestei ramuri de ocupațiune; în deosebitele părți ale țării de pe unde am putut căpăta indicațiuni; ca astfel, să vă puteți forma cel puțin o idee aproximativă despre variația și asemănarea lor în întreaga țară și dacă le citez pe județe, rog a se avea în vedere în primul loc comunele din acele județe ce le voi cita mai jos ca localități de unde am primit indicațiuni mai multe și mai precise. *)

*) Mulțumind eelor ce au bine voit a-mi da indicațiuni despre diferitele numiri, citez pentru conformitate numele și localitatea celor ce mi-au dat mai multe și mai precise.

C. Popescu, comuna *Salcea*, plasa *Cîmpu*, jud. Mehedinți.

N. Topesc, cumuna *Albeni*, plasa *Călnicu*, jud. Gorj.

Gh. Nicolaescu, comuna *Mălăești*, plasa *Ocolu*, jud. Dolj.

Al. Georgescu, comuna *Celariu*, plasa *Cîmpu*, jud. Romanai.

Al. Zugrăvescu, comuna *Drăgășani*, plasa, jud. R. Vilcea.

Trisiceanu Tache, comuna *Alimănești*, plasa jiu de sus, jud. Olt.

Popescu N., comuna *Șuica*, plasa vedea de jos, jud. Olt.

Teodoriu N., comuna *Curtea de Argeș*, jud. Argeș.

Antonescu I., comuna *Vâlcele*, plasa *Pitești*, jud. Argeș.

1) *După vîrstă*: De cum se naște și pînă se întarcă partea bărbătească se numește *mîel* în toată țara.

Partea femeiască *mieală* și *mieluță* prin toată Moldova; *mea* mai mult în județele de șes ale Munteniei și *mielușă* prin cele de la munte.

După ce se întarcă și pînă trece de doi ani se numește în general *cîrlan* prin Moldova și județele R.-Sărat și Buzeu. Se numește în genere *cîrlan* de cum se întarcă și pînă intră în iarnă; iar de atunci și pînă împlinește doi ani, *noatin* sau *noatină*, prin județele Ialomița, Dimbovița și Mușcel. Prin cele l'alte județe ale Munteniei se numește de cum se întarcă *noatia* și *noatină*.

De la doi ani în sus partea bărbătească se numește *berbec* în toată țara.

Partea femeiască, *mioară* și pe urmă oaie de doi mei, de trei mei ș.m.d. Prin județul Muscel însă pînă trece de

Ivanovici Anghel, comuna *Alexandria*, jud. Teleorman.

Rîmbu Voicu, comuna *Brănești*, jud. Dimbovița.

Beizdada Caliu, comuna *Hodivoia*, plasa Dunărea, jud. Vlașca.

I. Mușătescu, comuna *Mătău*, jud. Muscel.

P. Petrescu, comuna *Bughea*, jud. Muscel.

Gh. Săvulescu, comuna *Ploești*, jud. Prahova.

Gh. Dumitrescu, comuna *Oltenița*, jud. Ilfov.

Gh. Năgulescu, comuna *Ulăjeț*, plaiul Buzeului, jud. Buzeu.

Bitoncu V., comuna *Albești*, pl. Ialomița de sus, jud. Ialomița.

I. Ienescu, R. *Sărat*, jud. R.-Sărat.

N. Tînescu, comuna Odobești, jud. Bacău.

D. Popa, comuna Ivești, jud. Tecuci.

Al. Gâlcă, comuna Bârlad, jud. Tutova.

I. Teodorescu, comuna *Broșteni*, jud. Suceava.

C. Florea, comuna *Mihăileni*, jud. Dorohoi.

V. Cumpătu, comuna Movila Ruptă, jud. Botoșani.

Gh. Antoniu, comuna Dumbrăveni, jud. Botoșani.

N. Moga, comuna Mircești, jud. Vaslui.

Nazaru M., comuna Ghingeni, pl. Mijlocul, jud. Roman.

Voii arată diferitele numiri ale oilor după vîrstă și secs; după înfățișare, culoarea și felul lînei. Diferitele numiri a celor întrebunțate și trebuincioase la stîna, a produselor din lapte, a ciobanilor după funcțiunea lor etc.

patru miei se mai numește și *strămioară*. Oaia cînd îmbrîrînește se numește *băbană* mai prin toată Moldova. *Bătrînă* prin jud. Tecuci și prin Muntenia, afară de județele Muscel și Argeș, unde se mai zice și *botoașă* și jud. Ilfov, unde ce mai zice și *băbană*.

Mielul care rămîne fără mamă se numește *Sugar* prin Moldova și Muntenia. Prin județele Argeș și Vlașca se mai numește și *Sugător*.

Oaia la care se apleacă să sugă se numește *Plecătoare* prin jud. Argeș și R. Vâlcea și *aplecătoare* în tot restul țării.

Berbecii întorși se numesc *întorși* și *batali* prin Moldova ; *întorși* și *bătuși* prin Muntenia ; prin jud. Mușcel, Olt și Vlașca se zic mai mult *întorși*.

Oile care nu fată sau nu dau lapte se numesc sterpe în toată țara.

Mieii de curînd fătați se mai zic *cruzi* și după ce se uaiă iutăresc *sburați* mai prin toată țara afară de locurile unde nu li se dă nici un nume afară de *miel*.

2). *Deosebitele numiri date semnelor făcute la oi pentru a se deosebi.*

Spărtura de formă circulară făcută în ureche oaei se numește *potricală* prin Moldova și județele Gorj și Dolj. *Preducică* prin jud. Tecuci, Argeș, Muscel, Olt, Ialomița și prin celelalte județe ale Munteniei, unde e întrebuințată. O spintecătură făcută adînc în urechea oaei se numește *furculiță* prin Moldova și prin Muntenia, afară de jud. Vlașca și Olt, unde se numește *înfurcătă*. O spintecătură mai mică se numește *pișcătură* : în toată țara. Când virful urechei este tăiat se zice cu urechea răzată ; în toată țara.

Tot spre a se deosebi se însămnă oile cu niște boia roșe în spate și se zice că le *cănesc* : prin Moldova și prin județele Gorj, Muscel, Prahova și Buzeu. *Ciripesc* (de la ciripeală, numele boelei) prin jud. Argeș și Olt.

Cerpiate prin jud. Vlașca și boite prin celelalte județe ale Munteniei.

3). *Deosebitele numiri după înfățișarea oilor.*

Cînd au coarne se numesc *cornute*, cînd n'au : *ciute* și cînd sunt cu urechile mici *ciule* în toată țara. Cînd sunt albe peste tot se numesc în general în toată țara întîi : albe apoi bile sau *bălușe* mai prin totă Moldova; *bele* prin jud. Tecuci, Dolj, Mehedinți, Romanați, Olt, Muscel, Buzeu și Vlașca. *Bălane*, Argeș, Mușcel, Prahova, Gorj, Teleorman, Dolj, Vlașca și Ilfov.

Cînd sunt albe și cu un cerc negru împrejurul ochilor se numesc *oacheșe* în toată țara. Cînd sunt albe și cu botul pestriț se numesc *pistruți* prin Moldova și jud. Buzeu, Muscel și Teleorman. *Muscure* prin jud. Argeș, Olt, R. Vâlcea și Buzeu. *Pestrițe* prin jud. Ialomița, Dolj, Prahova. *Busurine* Gorj, Dolj și *mărcușe* : Romanați și Olt.

Cînd sunt albe și cu botul negru se numesc bucălăi mai prin toată țara. Prin Prahova se mai numesc și *bucălate*. Cînd sunt tîrcate se numesc *cărăbașe* prin jud. Ialomița, Buzeu și Mehedinți. *Perciate* prin Vlașca și Olt; iar în alte județe se numesc mai în general tîrcate.

Oile de culoare neagră se zic *negre* și prin jud. Dolj Prahova se mai zic *negrușe*.

Cînd sunt negre cam roșietice se numesc *Perve* prin jud. Suceava, *pîrle* mai prin toate celelalte județe ale Moldovei; *rusce* prin jud. Tecuci și *cerne* prin jud. Olt și Vlașca.

Cînd sunt de o culoare nici neagră nici albă, ci așa cam fumurie, se numesc *Lăi* prin toată Moldova și prin jud. Romanați. *Fumurii* prin jud. Mușcel, Buzeu, Olt, Dolj, Romanați, Gorj, Teleorman, R. Vâlcea, Mehedinți și Vlașca. *Plăvițe* prin jud. Muscel, Olt, Dolj, Gorj, Argeș, Prahova.

Cînd sunt de o culoare cenușie închisă cu vrîste negre

se numesc *brumari* prin Moldova și jud. Dolj. Săine prin jud. Tecuci și toată Muntenia.

4). *Deosebitele numiri după felul lînei.*

Oile cu lîna formată din peri fini și creșți, de o talie mijlocie și constituție delicată se numesc *Țigăi* în toată țara. Ele sunt mai mult albe; dar mai sunt și țigăi roșe și mult mai rar așa cam cafenii. În general ele se prăsesc mai mult în părțile cimpiei, neputînd suporta schimbările de climă și frigul de la munți.

O altă specie de oi mai mari și de o constituție mai robustă, cu lîna moale, acoperind picioarele pînă mai jos de genunchi și pe întreg corpul într'o cantitate destul de mare, lăsîndu-se în jos pînă aproape de pămînt. Este specia cea mai plăcută Romînului, pe dînsa o face nădrăvană în balada Miorița. Oile din această specie se numesc *țurcane* și *mocănești* prin Moldova și jud. Muscel, Dîmbovița, Buzău, Argeș. *Bîrsane* și *mocănești* prin jud. Ialomița, Ilfov, Vlașca, Teleorman, Gorj, Vîlcea, Mehedinți și Prahova. *Ungurești*, *bîrsane* și *mocănești* prin jud. Dolj, Olt, Romanați și Mehedinți.

Oile cu lîna mai grosolană ca a țigăilor și mai fină ca a țurcanelor, compusă din peri mai lungi și grosolani și din un puf moale scurt și delicat se numesc *stogomane* prin Moldova. Stogoșe prin Tecuci, Olt, Vlașca, Muscel, Buzău.

5). *Diferitele numiri întrebuintate unde ernează și vărează oile.*

Locul unde iernează și primăvărează oile se numește *tîrlă* în toată țara. Aci sunt apărate de viscole sau de șuri numite așa în Moldova și jud. Gorj, Vîlcea Teleorman; sau de *perdele* numite așa în Moldova și jud. Gorj. Despre ele pomenește V. Alexandri în balada Șalga.

La perdeaua cu cîni rîi... etc.

Aceste adăposturi, (perdelele) se numesc *Saia* prin jud. Ialomița, Olt, Romanați, Muscel, Vlașca, Buzău.

Gardul pardosit se numește *Zahat* : prin Moldova ; *Zavadă* prin jud. Ialomița, Olt, Buzău, Mehedinți.

Locul acoperit cu rămășițele de nutreț, după ce au mncat, se numește *Toriște* prin județele Romanați, Gorj, Dolj, Olt, Vlașca și Moldova. *Storiște* prin județele Dîmbovița, Buzău, Argeș, Muscel. Rămășițele de nutreț se numește *ogrinji* în toată țara.

Nutrețul li se pune mai mult în *iesle*, așa numite în toată țara.

Locul unde șed ciobanii se numește *Poiata* și *Cojmagă* prin Moldova și jud. Ilfov. *Coșmelie* prin jud. Ilfov, Vlașca, Vlcea. *Surlă* prin jnd. Buzău, Olt, Ialomița și Argeș.

Cîmpul unde pasc oile se numește *Suhatul* și *imașul oilor* prin Moldova. *Ieamaș* prin jud. Tecuci. *Islaz* prin Mehedinți, Romanați, Buzău, Olt, Vlașca, Prahova și Vlcea.

Cînd se tund oile numai la coadă și prin dreptul țteilor, ca să se poată mulge se zice că le *tușinează*, prin Moldova. Le *codinește* prin jud. Muscel, Olt, Argeș ; le *codește* prin jud. Romanați, Buzău, Muscel, Dolj și Vlașca.

Prin Iunie mieii sa *mițuesc*, așa zis în toată țara. Suma tuturor oilor de la o stîină se numește *turmă* în toată țara. Părțile mai mici să numesc *cîrduri* așa zis în toată țara. *Cîrdișor* asemenea ; dar se mai zice și *clățun* prin jud. Muscel, Vlașca, Olt, Vlcea și *buteii* prin Tecuci.

Locul unde se strîng berbecii să numește *bărbăcărie* prin toate părțile unde să fac.

Locul unde staū oile în timpul verei se numește *stîină* în toată țara. Ceii ce aū oi mai multe fac singurii stîină ; ceii ce aū mai puține le unesc și fac stîină și poate din pățania unora ca aceștia s'a format zicătoarea : *La începutul stîinei se mănîncă cîinii ; la sfîrșitul stîinei se bat stăpînii*.

Locul unde staū ciobanii și se fabrică fructul se nu-

mește în Moldova *stină*, *covercă* sau *ciardac* prin jud. Mehedinți, Vlașca, Romanați, Gorj, Vâlcea, Prahova, Teleorman, Olt, Dolj, Buzău.

Locul unda se închid oile spre a fi mulse se numește *strungă* prin Moldova și prin jud. Muscel, Argeș și Vlașca. *Strungă* și *obor* prin Olt și Romanați. *Obor* prin Buzău, Gorj, Teleorman, Dolj și Ilfov.

Locul unde staă ciobanii să le mulgă se numește *spatar* prin Moldova; *mutătoare* prin Muscel; iar în celelalte părți se numește în general *strungă*. Acoperemîntul ce umbrește acest loc se numește *comarnic* prin jud. Muscel, Dîmbovița și Argeș; în celelalte părți n'are nume. Cracana pe care se pune sarea la oi se numește *capră* prin locurile unde e întrebuițată. Parul cu crăcan în care se anină gălețile ca se se scurgă se numește prepeleag în toate părțile unde e întrebuițat.

Vasele în care se mulg oile se numesc *găleți* în toată țara. Prin jud. Buzău se mai numesc și *ceanace*. Vasul mai mic care se pune între băerile găleții ca să se mulgă întiiu în ele se numesc *cupe* în toate părțile, unde sunt întrebuițate. Pinza sau săculețul în care se pune să se scurgă cașul său urda, se numește strecătoare prin Moldova și jud. Mehedinți. *Strecurătoare* prin jud. Buzău, R.-Sărat și Gorj. *Strecurătoare* și *sedilă* prin jud. Muscel, Olt, Romanați, Prahova, Dolj, Ilfov, Teleorman, Ialomița și prin jud. Tecuci. — *Săculeț* prin jud. R.-Vâlcea și Buzău. *Zăgîrnă* prin jud. Tecuci.

Cercul împletit cu sfori, pe care se întinde strecătoarea ca să se poată scurge laptele său zerul în budacă se numește *hîrsob*. Pe acesta anecdota populară ne spune că l'ar fi luat la ros țiganul și cînd după un timp hîrsobul slăbit în legătura sa, se desface și-l lovește peste nas, mîniat el strigă: ho! viteazule, buiacule, vreai luptă? Hai afară, să ne luptăm, nuaicea. etc.

Vasul în care se încheagă laptele se numește *închegătoare* prin jud. Buzău și Tecuci, *hîrdău* prin toată Muntenia și *budacă* prin Moldova.

Substanța care servește spre a încheaga laptele se numește *chiag* în toată țara. Cofița sau ulciorul în care se ține chiagul se numește *chegarniță* prin jud. Suceava. *Chegarniță* prin Muscel; în celelalte părți mai n'are nume.

Instrumentul cu care se măruntește cașul în budacă se numește *brighidău* prin Moldova. Mîtcă prin jud. Gorj, Olt și Vilcea ; în celelalte părți ale Munteniei sau nu e cunoscut, sau n'are nume.

Teascul în care se presează cașul ca să se scurgă se numește *crintă* în toate părțile unde e întrebuințat. Cașul după ce se scoate din *chrintă* sau strecătoare se pune se se mai svînteze pe *leasă* numită așa în toate părțile unde e cunoscută și încă și *comarnic* prin jud. Suceava. Vasul în care se fierbe jintița se numește *ciaon* în Moldova, *ciaon* și tuciū prin Muntenia. Pe cînd fierbe jintița se mestecă cu un băț sfărîmat la un capăt, numit tănjer prin Moldova ; melesteū sau n'are un nume propriū prin Muntenia. Pe unele locuri prin jud. Vlașca, Teleorman, Olt, se mestecă cu lingura cea mare cu care apoi se ia jintița și se pune în strecătoare sau *sedilă*. Acest instrument se numește *lingură mare* prin Muntenia, *linguroiū* și *polonic* prin Moldova. Tot printre instrumentele întrebuințate la stîna se numără și acelea cu care ciobanii își cîntă doinele și cîntecele ; așa sunt : *cimpoiul*, *trișca*, *fluerul*, *cavalul* și *buciumul*. Ciobanii cred că acest din urmă instrument are puterea să nimicească fermecele și de aceea să-l auzi cu cît foc cîntă ei din el toată noaptea în spre prouru lui Sf. Gheorghe ; ast-fel să zădărnicească vrăjele fermecătoarelor pentru a lua mana vitelor. Multe legende arată rezultatul puterii acestui instrument asupra fermecelor.

Numele produselor din laptele oilor

Caș de cum se încheagă și pînă se sărează, numit așa în toată Moldova și o parte a Munteniei, afară de județele mehediniți, Olt, Vlașca Buzău și Muscel, unde se numește *streghiată* sau *stereghiață*, de cum se închiză și pînă se pune în strecătoare, și pe urmă caș pînă se sărează.

Cînd cașul e strîus în strecătoare, după ce s'a scurs aproape de zer, se desucește și se frămîntă storcîndu-se ca să i se scoată untul ; pe urmă se sucește iar și se anină în cuiū ca să se întărească și pe urmă se pune pe *leasă* să se svînteze ; iar zerul lăptos ce s'a scurs acum pe urmă în timpul frămîntării, se numește *jintuiț* prin toate părțile Moldovei unde se face această operațiune numită *jintuire*, Prin Muntenia se numește *janț* și se

scoate saŭ cum am spus mai sus, saŭ prin ajutorul chrintei.

Cea ce se scurge de sub caș se numește *zer desub caș* în toată țara. Ferbindu-l căpătăm întiu *jintița* așa numită în toată țara ; iar după ce se pune în strecoare și se scurge bine se numește *urdă*, în toată țara. Pe cînd fierbe *jintița*, se produce niște spumă pe deasupra ei, care culegîndu-se se amestecă cu janțul și se păstrează într'o puțină pînă se adună mai multă și apoi se alege untul din ea. În timpul cît stă în puțină zerul ce mai rămăsese se lasă la fund înăcrindu-se foarte tare. Acest zer așa acru se numește *fițiu* prin Moldova și prin jud. R.-Sărat, Buzău și Ialomița ; în colo în Muntenia se numește zer acru. Tot din lapte dulce se face și *laptele acru*, numit în Muntenia și *iaurd* și *lapte covăsit*. Din caș se face *cașcavalul* cunoscut cu acest nume în toată țara și brîza a cărei preparare diferă în Muntenia în mare parte de cum se prepară în Moldova.

Numiri date ciobanilor după funcțiune. Așa cel ce regulează prepararea fructului se numește *baciū* în toată țara. Apoi vin cei-l'alți luîndu-și numele după cîrdul ce poartă, așa *minzăr*, *stîrpar*, *bărbăcar*, *cîrlănar* etc., și în fine cel ce dă oile în strungă se numește *strungar*. În fine cînd numărul oilor de la o stîină e destul de mare, stăpînul lor însărcinează pe unu din ciobani cu sama lor și supravegherea întregii stîni ; acesta se numește *scutar* prin Moldova și jud. Vlașca, Teleorman ; prin cele-l'alte părți se numește *vătaful oilor*.

N. I. Moga.

ENIGMA TEATRALĂ ÎNTR'UN ACT ȘI 4 SCENE

Sunt interesante așa numitele «*enigme de teatru*» pentru copii. Ele pun în evidență o idee morală și ascund un nume care trebuie găsit de auditori. Pe de o parte fac pe copii să petreacă prin înfățișarea pe scenă ; iar pe de alta pe părinți, care pe lângă mulțumirea ce au de a-și vedea copiii petrecînd, se încearcă să găsească cuvîntul ascuns, prin ajutorul unor silabe repetate în fie-care scenă.

Iată în numărul acesta una :

Fiul cel pierdut

piesă pentru copii de la 10—13 ani

Bătrînul 60 ani || Streinul (fiul lor) . 28 ani
Nevasta lui 50 ani || O vecină 46 ani

Acțiunea se petrece într'un port de la Dunăre pe timpul resbelului.

SCENA I

Bătrînul, vecinul și bătrîna

Bătrînul. — (Citește pe un jurnal). Pe nas poartă ochelari.

Iarăși cutremurul de pămînt în Grecia. Atîtea case dărîmate, atîția oameni morți, o să se prăpădeaască lumea!

Se aude bătae la ușa.

Intră!

Vecina. — Bună ziua.

Bătrînul. — Îți mulțumesc.

Vecina. — N'ai auzit ce s'a întîmplat la Dunăre?

Bătrînul. — Vre-o nenorocire de sigur!

Vecina. — Una mare încă nu știu cum e apa de mare.

Doi oameni și două femei au vrut să treacă cu luntrea dincolo. Pe la mijlocul apei luntrea s'a scufundat și.....

Bătrînul. — Oamenii s'au înecat. I-a găsit, vecină?

Vecina. — Un bărbat și o femeie numai.

Bătrînul. — Trebuie să merg să văz; de curios ce sînt o să fac niște pași de **cal**.

Deschide ușa și strigă:

Nevastă! Nevastă!

Ea vine înăuntru.

Bătrîna. — A, bună-ziua, vecină. Tocmai mă uitam la fata chiriașii cum desemna un **cal** și n'am auzit cînd ai intrat.

Vecina. — Nu face nimic. Am găsit pe domnu....

Bătrînul. — Oh! Doamne! dacă am fi mai bogați, aș lua o trăsură!

Bătrîna. — Dar, unde te mai duci, omule? Te vaiți că ai reumatisme și nu te mai astîmperi.

N'am văzut ființă mai curioasă de cît tine.

Bătrînul: o privește lung. Nu mă lași în pace. O să mă bagî mai curînd în mormînt!

(Își ia bastonul și pălăria și pleacă).

Bătrîna. — Vezi, vecină, de cînd am sărăcit s'a făcut așa. Nu-î mai intri în voce : Asta nu e bună, asta e greșită, aialtă nu e la locul ei. Ei ! Dar are și el dreptate, ce să-î zici ?

Vecina.—Bine, însă am auzit că aveți și Dumnea-Voastră un fiu, dînsul nu vă ajută acum ? Că ați făcut destul și pentru el.

Bătrîna. — D-zeu știe ce s'a făcut. Ce n'am daca să-l aflăm, dragul mami !

Vecina.—Nu-ți pierde speranța ! Aud copiii plîngînd. Te las. La revedere.

SCENA II

Bătrîna și bătrînul.

Intră bătrînul :

Bătrînul : Nevastă, nevăastă, am scăpat de sărăcie. (Arată un portofel cu bani, pe care îl răstoarnă pe masă).

Bătrîna. -- Ce văz ? da, de unde ai banii ăstia ? Prin ce mijloace ți-ai aci ? Nu cumva te-a împins păcatul să....

Bătrînul. — Nevastă, rău mă judeci ! Ascultă să-ți spuî. Mă depărtasem de casă. Incoace și în colo trecea cîte un om sau o trăsură cu călătorii de la vapor. Înaintea mea zăresc ceva. Mă aplec!...

Bătrîna. — Acum ghicesc. Sunt bani găsiți. Ai cui or fi ? Trebuie să fie mare bogat acel om care i-a pierdut ! (îi răscolește).

Bătrînul. — Și cînd mă gîndesc că nu mai aveam nici un ban în casă (își pune coatele pe masă și se gîndește).

Bătrîna. — Și vrei să-î oprești ? Nu ți-e frică că banii ăstia o să-ți arză degetile ? sunt bani streini ! Se uită pe fereastră. Uite un om necunoscut, ce-o fi cătînd ?

Bătrînul. (Se scoală) Mă duc la poliție să dau de veste... ia banii și merge spre ușe.

SCENA III

Vecina, Bătrînul și Bătrîna.

Vecina. — Sînt foarte curioasă să știu ce s'a întîmplat la Dunăre ?

Bătrînul. — N'am fost că m'am întors din drum Am găsit banii ăstia și merg să vestesc poliția.

Vecina.—Dumneata să faci asta ? D'abia scapi de sărăcie.

Bătrînul. -- Nu mă duce în ispită. Cîstit am trăit cîstit vreau să mor.

Vecina. — (cu mirare) Dar sînt mulți bani acolo!

Bătrîna. — Are dreptate omul meu și bine face!
Nu vreaî nici un fir de păr strein.

Du-te!

Bătrîiul vrea să iasă, dar vede un strein...

SCENA IV

Sreinul. — Bună ziua (își ia pălăria).

Bătrînul. — Vă mulțumesc. Pe cine căutați?

Sreinul. — Am venit astăzi cu vaporul. Nu cunosc pe nimeni în localitate. Doresc să aflu dacă...

Bătrînul. — (A parte) de sigur întrebă de bani (tare).
dacă n'am găsit ceva.

Sreinul. — Nu e vorba de asta, dar ce ați găsit?

Bătrînul. — A! nimic, nimic.

(a parte) n'or fi banii lui!

Bătrîna. — Vocea d-tale seamănă mult cu a unui copil la meu, plecat de mult în lume și chiar fața.

Sreinul. — Și eu sînt un fiu rătăcit de mic de acasă și-mi caut părinții. Am cercetat pretutindenți și vreau să știu unde locuiește *Ioan Calomfir* tatăl meu!

Bătrîna. —) Fiul meu!)

Bătrînul. —) Fiul meu!) (se îmbrățișează).

Sreinul. — Mamă! tată! V'am căutat atîta; dar ce văz? La dumneata e portofelul meu,

Mi-a căzut din trăsură, cînd veneam. Aceștia sunt banii voștri.

Vecina. — Ce-mîvăzură ochii? Fiul d-voastră?

Toți: da!

Bătrînul: Să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a scăpat de nevoi!

Sreinul. — Și eu că mi-am găsit părinții!...

(Cortina cade)

Grigore Teodosiu.

IMPĂRATUL CU 99 DE COPII

(basm 1)

V.

Băiatu vîzîndu-se scăpat începu să caute pe frații lui, dar nu-î găsi. Merse el ce merse gîndîndu-se la

1). Vezi No. precedent.

frați. Mergea cu capu în jos, când vede în iarbă, o pană de rățoiu ce strălucea de-ți lua ochii. Băiatu întrebă pe cal să o ia sau nu, calu răspunse că dacă o ia se căește, dacă n'o ia iar se căește, mai bine s'o ia să nu se căiască, o luă băiatu și o băgă în traistă.

Băiatu merge mereu, tot înainte când la o răspintie, vede ceva strălucind în iarbă se uită și vede un fir de păr, galben ca de aur, și strălucea, maică doamne, aproape ca soarele; băiatu îl luă și spală și îl băgă în traistă. Mergînd el cale lungă să ajungă, ajunse la un puț și vru să-și adape calu și să bea și el apă că era însetat nevoe mare. Când, lângă puț, vede o potcoavă; o ia și o bagă în traistă, potcoava aia strălucea ca stelele cerului, dacă nu mai mult. Mai merse ce mai merse, când ajunge la un loc, de unde pleca o mulțime de drumuri. Stete el și se gîndi pe unde s'o ia; ba la dreapta, ba la stînga și se hotărî s'o ia pe drumul care se face înaintea lui. Merse el pe drum ce merse, că s'a pomenit în orașul în care se nascuse. Ne avînd unde să doarmă, că uitasem să vă spun, când plecară, vindură casele pătinteșii, s'a băgat slugă la împăratu care domnea atunci. Tocmai atunci se întâmplă să moară vizitiul împăratului, plăcîndu-î împăratului băiatu îl primi bucuos și îl făcu vizitiu în locul lui care a murit. Acolo la împărat n'avea altă treabă de cît să îngrijească de cai, și în fie-care dimineată trebuia să pue caii la trăsura, că împăratu avea obiceiul să iasă din casă dis de dimineată. În seara aia, nou vizitiu, adică băiatu împăratului care murise și care se numea batăl norocu să'l bată, că iar am uitat să vă spun se numea *Rosmarin*, se duse la o petrecere și veni noaptea tîrziu. Venind acasă zor, nevoe, să pue caii, afară era întunec beznă, de-ți dai cu degetele în ochi; băiatu n'avea luminare; se sui, se învîrti, ce să facă, cînd d'odată și aduse aminte de pana de rățoiu, o scoate din traistă și făcu o lumină de să părea că palatu e în flacări.

Spionu împăratului se duse a doua zi la împărat și spuse tot ce a văzut. Chemă pe vizitiu și îi spuse să aducă pe stăpînu penei că dacă nu, unde îi stă capul îi stau și picioarele. Băiatu începuse să plîngă și spuse că nu știe cine e stăpînu penei, că a găsit-o pe drum.

Împăratu a spus, că lui nu-î pasă și dacă n'aduce pe stăpînu penei, îi răpune zilele. Se duse băiatu la cal și îi spuse tot, din fir pînă în ață. Calu îi răspunse că nu e lucru greu, însă trebuie să ia pe rățoiu cu colivie cu tot ca să nu se deștepte. Băiatu făcu cum îl învăță calu, luă rățoiu cu colivie cu tot și cînd să plece, calu îi zise să ia bună ziua de la baba Cătușea, că era al ei și că are să se mai întoarcă. Băiatu nu vru ; însă în urmă vru și zise : Bună ziua, mamă Cătușe, caii ți-ai tăiat, fetele ți le ai omorît, băieții ți-a scăpat, rățoiu ți l'am luat.

Cînd auzi așa baba, se făcu foc, și aide, incalecă pe piuă și fuga după baiat, trece pădurea, trece muntele de piatră, trece apa, dar cînd ajunge la muntele de ghiată nu poate să se urce ; alunecă și căzu jos și se întoarse îndărăt.

Ajunse băiatu, acasă la împăratu, cu rățoiu, și fu primit cu alai mare.

Mai trece ce mai trece și se duse iar la o petrecere, și se întoarse cînd se crapă de ziuă, atunci zor și zor să pue caii, afară era întuneric și neavînd luminare scoase firu de păr și se făcu lumină, de credeaî că arde palatu nu alt-ceva.

Se duse spionu și spuse împăratului, care chiamă pe băiat, și îi spuse să îi aducă pe stăpîna părului că dacă nu, nu mai vede ziua de mîine.

Se tîngui băiatu, spunînd că el a găsit păru pe drum și nu știe cine e stăpîna.

Împăratu i-a răspuns, că el nu știe mai mult, de cel vrea pe stăpîna părului. Spuse băiatu calului tot, et ia zis împăratu. Calu i-a răspuns că fata se află în a 99-a odae la babă, și trebuie să o ia cu cearceaf cu tot, ca să nu se deștepte. Făcu băiatu ce-l învăță calu, și cînd vru să plece, calu îi zise să-și ia bună ziua de la babă.

Se codi ce se codi băiatu, dar în urmă își luă bună ziua. Bună ziua baba Cătușe : caii ți-ai tăiat, fetele ți le-ai omorît, băieții ți-au scăpat, ratocu ți l'am luat, fata mare ți-am furat-o. Se făcu baba foc și pară, și fugi și fugi după băiat, trece pădurea, trece muntele de piatră, trece apa și cînd ajunge la muntele de ghiată nu se putu urca, că alunecă și căzînd jos, muri de

necaz și chin. Și în locu unde a murit s'a făcut o fîntînă cu o apă neagră și puturoasă de nu putea trăi nici o vietate și nici un picior de om pe lîngă fîntînă și fîntîna se află și acu dacă n'o fi secat, și dacă vrei și d-v. s'o vedeți duceți-vă acolo unde e, că o s'o găsiți dacă nu cu apă, cel puțin secată...

VI

Ducîndu-se băiatu, cu fata, acasă la palatul împărațesc, îi primi cu alai mare. Văzînd împăratu frumusețea feti vru s'o ia de nevastă. Fata spuse împăratului că-l ia cu bucurie, dacă se va scălda în lapte muls de la ergheliele mamei ei. Împăratu spuse că se învoește. Cheamă numai de cît pe băiat și i zise că dacă nu-î aduce lapte din erghelia babi Cătușe îi răpune zilele. Spuse băiatu calului, tot din fir pînă în ață, din cele ce a zis împăratu. Calu i-a spus că e lucru greu, dar să încerce, și-l învață să ceară 99 oca de smoală și 99 piei de bivol. Ceru băiatu tot; topi smoala și lipi de cal cîte o piele de bivol, pînă le lipi pe toate, și se făcu cît toate zilele de mare. Apoi calu îi mai spuse că are să vie un cal mai mare ca el cu care o să se bată, și dacă se va uita spre răsărit, va fi blînd, iar dacă se va uita spre apus, va fi turbat nevoe mare și va fi rău de ei. Abia ajunse și se pomeni cu un cal mare, mare, care vărsa foc pe nări și se uita la apus, adică era turbat de necaz. Însă nu mai de cît se uită spre răsărit și se făcu ca un mel de blînd și începu să se bată cu calul băiatului, care mușca din carne vie; iar calul babi, numai din piei de bivol. Se luptară ei, pînă nu mai rămase nici o piele pe calu băiatului, iar calul babi muri aproape de oboseală și slăbise de i se vedea coastele. Pe loc băiatul scoase potcoava din traistă și calu babi începu să meargă după el, atuncî calu scoase un nechezat de se cutremură pămîntu.

Se uită băiatu îndărăt și ce vede, un nor de praf, și cai de nu puteai să vezi cu ochii de mulți ce erau, că calu care era cu băiatu era conducătorul ergheliilor. Mergea el tot fuga, ajunse la palat, caii după el, stricăra gardurile, grădinele și tot nu încăpeau de mulți ce erau.

Impăratul văzînd că i-a zis, că el i-a adus el să-î mulgă, băiatu ia spus că nu poate c'o să dea cu picioarele în el. Se răsti împăratu, să facă ce-î zice că apoi îi taie capu. Incepu băiatu să plîngă și plînsese și plînsese, de se milostivi D-zeu și dete un frig de înghețară picioarele cailor și așa putu băiatu să îi mulgă. Luă laptele și-l puse pe foc so fiarbă, ca dacă s'o scula împăratul să fie gata baia. Impăratul sculându-se, zise ca băiatu să facă baia iute, băiatu zise : cum se poate una ca asta, măria ta, ca o slugă să facă baie înaintea stăpînului. Impăratu îi spuse că dacă nu se scaldă îl omeară. Băiatu îi spuse calului, calu îl învătă să spue împăratului să-î dea voie se lege calu de o ureche a băel. Făcu ce-î zise calu, și împăratu îi dete voie. Calu incepu se sufle din nara stîngă și se făcu laptele așa de rece, că îi-era drag să stai în el. După ce făcu baia, ese băiatu din ea mai frumos de cît soarele, că la soare te puteai uita, dar la băiat ba. Dupe ce băiatu făcu baia, intră și împăratu și unde incepu calu să sufle din nara dreaptă că laptele incepu să fiarbă în colcote și de multă căldură muri împăratul, și fu plin de tot poporul, îl îngropară cu alai împărătesc, cum i se cuvenea.

După ce-l îngropară, băiatu nostru care se numea Rozmarin, după cum v'am mai spus, se însură cu fata babei Cătușea, și făcu o nuntă ce ținu 99 de zile. La nuntă a invitat pe toți frații, împărații celor 98 împărății care erau p'atunci și cu a lui noă-zeci și nouă. Am fost și eu la nuntă și să fi văzut ce mîncări și ce băuturi, că numai mă gîndesc și-mi lasă gura apă; dar să fi văzut mîncările ce erau la masă, le duceai doru noă ani, dacă nu și mai mult.

Incălicînd p'o vespe
 Vă spusei a mea poveste;
 Ea e lucru adevărat
 După cît eu am aflat.
 Incălicînd pe o nucă verde
 Mincinos e cin'nu crede.

D. I. Dimitrescu-Mitriadi.

